

הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010 (ועדת טירקל)

חלק שני

ישיבה מספר 2 , מתאריך 11.4.2011

משתתפים: יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל

פרופ' מיגל דויטש

האלוף (במיל.) עמוס חורב

השגריר ראובן מרחב

משקיפים: לורד דיוויד טרימבל

תא"ל (במיל.) קנט ווטקין

מרכז הוועדה, הושע גוטליב

מעידים: ארגון "יש דין" - עו"ד מיכאל ספרד, היועץ המשפטי

ארגון "בצלם" - ג'סיקה מונטל, מנכ"לית הארגון

משפ' תמדלי

האגודה לזכויות האזרח – גב' לימור יהודה ומר דן יקיר

הפרקליט הצבאי הראשי, האלוף אביחי מנדלבלית

עדוּתו של הפרקליט הצבאי הראשי, האלוף אביחי מנדלבלית

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: ברוכים הבאים, שבו בבקשה. אנחנו נשמע עכשיו את

עדוּתו של האלוף מנדלבלית. אלוף מנדלבלית, אתה מוזהר לומר את האמת.

האלוף מנדלבלית, אני מניח שהאנשים שלך שישבו כאן רשמו לך ודאי איזה

תמציות של העדויות של ארגוני זכויות האדם, אז טוב תעשה אם תתמקד גם

בנקודות העיקריות שהם העלו, מעבר למה שהעברת לנו בכתב.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלית: בסדר גמור. אז צהריים טובים. אני כמובן אנסה כמה

שיוצר לקצר, אני ודאי לא אחזור על הדברים שנאמרו בנייר העמדה, וכן

שמעתי מקצת מהדברים שעלו, אז אני אשלב אותם תוך כדי הדברים. טוב.

נקודת המוצא מבחינתי, כמי שאוכף דין, זה קיומו של חשד לעבירה פלילית. כשמדברים על חקירות, צריך להיות חשד לעבירה פלילית. זאת נקודת המוצא. שתי הסוגיות המרכזיות שמתעוררות בהקשר הזה, הן סוגיית מתי מתעורר חשד לביצוע עבירה פלילית, שזו השאלה שאני מגדיר אותה כמדיניות החקירות, והשאלה השנייה, כשהתעורר חשד, מהוה המנגנון הנכון או הדרך הנכונה לבדוק אותו, וזוהי שאלת בעצם מנגנון החקירה. דיברתי, ממש אני מקצר מאוד, אבל דיברתי על שתי פרדיגמות מרכזיות בעצם שרלוונטיות. יש פרדיגמה שאני קורא לה פרדיגמת אכיפת החוק, ויש את הפרדיגמה של הלחימה, והן אלה ש – מערכות כללים נפרדות שהן אלה בעצם שקשורות בטבורן לשאלה האם יש חשד לביצוע עבירה. אם נדגים את זה על האירוע שגם פה אני חייב להגיד שבמשך שנים רבות זה היה לב העניין. לא דנו אף פעם עם ארגוני זכויות האדם, שזה גם ההזדמנות להגיד שתלוי מי וברמות שונות, אבל העבודה, הדברים שהם נותנים לנו מאוד מסייעים לנו בבירור של חשדות. אני חושב שהדוגמא הטובה ביותר שלי עוברת בראש זה הדוגמא של עופרת יצוקה, שאלמלא ארגוני זכויות האדם בעצם לא היינו יכולים להגיע למתלוננים. מצד אחד זה כביכול מאוד נוח כי אתה סוגר את התיקים כי אין לך חשד, אבל אני חושב שזה לא נכון. כי חובתנו זה לנסות ולברר את האמת, גם באמצעות המתלוננים, ופה אני חושב שהארגונים האלה, אני לא רוצה עכשיו לחלק ציון לארגון כזה או אחר, אבל באופן כללי נותנים לנו, מסייעים לנו בעצם במטרה הזאת, שבסופו של יום אנחנו כן מבקשים לדעת מה קרה, לראות גם את הצד של המתלוננים ולהבין אותו. אבל בסופו של יום, הוויכוח שבעצם התנהל במשך כמעט העשור האחרון, עם ארגוני זכויות האדם, שבא לשיאו למעשה בבג"צ הידוע שעדיין תלוי ועומד, והוא קשור באופן הדוק מאוד לדיון שאנחנו מדברים כאן, הוא השאלה של בדרך כלל זה ירי, במקרים בודדים אחרים, אבל ירי שגורם למוות. אין לנו כמעט ויכוח, או אין ויכוח, על שאלות של אלימות כלפי עצורים, טענות של אלימות כלפי עצורים, אין לנו ויכוח על אירועים של ביזה, מגן אנושי,

HUMAN SHILDING, אין לנו ויכוח בדברים האלה. זה חקירה מיידית, זה לא קשור לתחקיר. אני לא רואה שום סיבה שתצדיק מעשים כאלה כשיש טענה. יכול להיות שכשנחקור ונמצא את התוצאה של החקירה ונמצא את החקירה, אז נגיע למסקנה שלא נעבר עבירה. אבל ודאי שיש פה חשד לעבירה. והדבר תמיד התמקד, ועל כך כוונה בזמנו העתירה, אני עוד אצטרך לחזור עליה כשנדבר על מה זה תחקיר צבאי ולפרט את הדברים, אבל העתירה התמקדה למעשה באירועים של מוות בשטחים כתוצאה מירי. זה בעיקרון לב העניין היה. שזה לא, זאת אומרת זה ויכוח מהותי, אבל הוא לא כל כך הרבה אירועים ומקרים. נדגים את הדברים בסיטואציה הזאת. כשנהרג אדם בסיטואציה שחלה עליה פרדיגמה של אכיפת החוק, התוצאה לכשעצמה מקימה חשד. זה קורה או בתוך הקו הירוק, זה יכול לקרות גם בפעילות מבצעית, פעילות ביטחון שוטף, שמתבצעת ליד הגבול. יכול להתבצע בפעילות של הפרות סדר, שהצבא מעורב בה. יכול לקרות בשטח אימונים, שהצבא מתאמן בו. כשנהרג אדם, הדבר הזה לכשעצמו מקים חשד ולכן הדבר הזה מחייב חקירה פלילית בלי קשר לקיומו של תחקיר. לעומת זאת כשמדובר ב- דרך אגב, זה גם היה נכון לסיטואציה של עד שנת 2000 בשטחים של תפיסה לוחמתית, הגם שתפיסה לוחמתית זה ענף מדיני העימות המזוין, אבל ברור שבסיטואציה של תפיסה לוחמתית כשאתה שולט בשטח ואין סיטואציה לחימתית, אנשים לא צריכים להיהרג. ואם בן אדם נהרג, אם אזרח נהרג, מן הראוי לחקור את זה בחקירה פלילית ואין ברירה אחרת.

פרופ' מיגל דויטש : זה נכון גם לגבי נזק גופני חמור?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט : כן.

פרופ' מיגל דויטש : או רק מקרה מוות?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט : כן, שוב, בסיטואציות של עד שנת 2000, כשהשטח יחסית ברגיעה, התשובה היא כן. הדברים יהיו יותר מורכבים, ואני חושב שגם נידרש לזה בהמשך, כשנבהיר את המדיניות החדשה מן הסתם, יותר

מורכבים, כשמדובר בשטח שעדיין יש בו מציאות מעורבת. שזה אני חושב המצב היום. מציאות מעורבת, לא רק היום, גם משנת, בוא נגיד משנת 2004 בערך, 3-4, אז המציאות יותר מעורבת. באיו"ש גם. שיש לך עירוב בין, סיטואציה שמערבת גם לחימה עם אכיפת חוק. יש מציאות כזאת ואז הסיפור מורכב. ופציעה לכשעצמה, באירועים כמו, אני קצת קופץ אבל זה חשוב. פציעה לכשעצמה, באירוע כמו הפרות סדר אלימות וקשות, כמו שאנחנו חווים אותן מדי שבוע, שצריך להבין, זה לא הפרת סדר בתל אביב. זה לא שבאים אנשים, עומדים עם שלטים ומפגינים. זה ממש לא המצב. זה בקת"בים, בקבוקי תבערה. זה יידוי אבנים מאסיבי מאוד. המוני אנשים. יידוי רוגטקות. זה דברים שהורגים. וזה בכמות מאוד גדולה. זה הפרות סדר אלימות מאוד. סיטואציה כזאת, אני לא יכול להגיד גם היום שעצם הפציעה של אדם, היא מקימה חשד. אני חייב לבדוק את הנסיבות. ויש הבדל בין פגיעה מכדור גומי או מגז, משאיפת גז, שזה דבר שיכול לקרות, ולכן זה לא מקים חשד לכשעצמו, זה עדיין לא אומר שאני לא צריך לברר את זה. אבל קודם כל בדרך של תחקיר, לבין מצב שבו מדובר בירי מכדור חי, שפוגע בראש של מישהו והוא לא מת. אבל איך הגענו למצב שהוא נורה מירי חי בראש? אנחנו מייד נגיע לזה. לכן זה לא חקירה אוטומטית, אנחנו צריכים משהו נוסף, צריכים לבדוק את הנסיבות. וזה מוביל אותי באמת לדבר שאני חושב שהוא החשוב, שצריך להבין שיש בעצם שני שלבים. יש את העניין, הרכיב המשפטי, ויש את הרכיב העובדתי, הקונקרטי. והרכיב המשפטי באמת, ופה אני כן חושב שצריכים לראות את זה באופן רחב, אומר, האם בשטח הזה שולטת, בגדול, הפרדיגמה של אכיפת חוק או הפרדיגמה של דיני לחימה. אם שולטת הפרדיגמה של דיני לחימה, עצם מותו של אדם זה לא דבר שמקים חשד לעבירה, ואני חייב לברר מה קרה שם, באמצעות דברים נוספים. אין חשד לעבירה בזה שנהרג אזרח בלתי מעורב. זה לכשעצמו, התוצאה לכשעצמה לא מקימה חשד. אם מדובר באכיפת חוק, זה כן מקים חשד. אבל נגיד שעכשיו הגעתי לפרדיגמה של, כמו שאני טוען שהיתה

באיו"ש משנת 2000 ועד באופן יחסי לאחרונה, ואני אגיד תיכף את השינוי שקרה לדעתי, אבל נניח שהגעתי למסקנה שיש פרדיגמה של עימות מזוין, או לחימה. ולכן לכאורה זה לא מקים חשד. האם זה אומר שבאף מקרה אני לא אפתח חקירה מיידית? התשובה היא חד משמעית לא. ואני יודע שפה היה איזשהו חוסר בהירות אולי. התשובה היא לא. אני כן בודק באופן קונקרטי את המקרה בדיקה ראשונית, בדרך כלל עם המפקדים. יש לי דוגמאות לא מעטות לעניין הזה. זה מקבל החלטה אונליין, זאת אומרת מקבל החלטה במקום. עדיין, למרות שהפרדיגמה הבסיסית היא שזה לחימה, זה לא אומר שבמאה אחוז מהמקרים אני אחכה עד שהתחקיר יתנהל יסתיים. בהחלט יכול להיות שאני אפתח חקירת מצ"ח מיידית. הדברים האלה התחדדו די לאחרונה, אני יכול להזכיר כמה מקרים בולטים עוד לפני האירוע של המשט. דוגמא, מקרה מערק בורין, מרץ 2010. שני פלסטינים נהרגו במהלך הפרת סדר, התעורר חשד שנעשה שימוש בכדור חי, ולמרות שהפרדיגמה היתה אז פרדיגמה של דיני לחימה, לא המתנתי לתחקיר אלא פתחתי חקירת מצ"ח כעבור יומיים. למה כעבור יומיים? כי יום אחרי האירוע כבר הייתי בשיחות עם אלוף פיקוד מרכז, מפקד פיקוד מרכז צריך להגיד, ועם מפקד אוגדת איו"ש, יהודה ושומרון, טיפה להבין מה קורה, ונוצר אצלי חשד שיכול להיות שהיתה הפרת חוק. ולכן פתחתי חקירת מצ"ח במנותק מהתחקיר המבצע. בלי קשר, מיידית. כנ"ל לגבי אירוע בחלחול. אזרח ערבי ישראלי, מינואר 11, לפני חודשיים. אזרח ערבי ישראלי נהרג על ידי כוח מילואים לאחר שפרץ מחסום. אז שיחה עם המפקדים, אני בעיקר מדבר עם אלוף פיקוד מרכז ועם מפקד אוגדת איו"ש, מתעורר בי חשד שנעברה עבירה, ואני פותח חקירה מיידית. כנ"ל באירוע שעכשיו אני יודע שהיה פה, ויש לי גם מה להגיד על האירוע הזה, אירוע של תמאיזי. חקירת מצ"ח מיידית נפתחה. כעבור ימים ספורים. ושוב, זה לא שאני פתחתי לבד, אלא דיברתי עם האלוף, התרשמתי, דיברתי עם המפקד, במקרה הזה מפקד אוגדת איו"ש הקודם, ינואר 09.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: סליחה, מה השם שאמרת?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט : תמאיזי.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל : היום העידו שני הוריו.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט : כן, אני יודע. אני עכשיו יודע את זה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל : והם דווקא התלוננו שזה נמשך איזה שנתיים,

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט : נכון.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל : ושום דבר לא נעשה.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט : נכון. אז הם מדברים על השלב של החקירה והטיפול

בפרקליטות הצבאית. אבל התחקיר, ברגע שקרה המקרה, התייעצות עם

המפקד וחקירת מצ"ח מיידית נפתחה. מיידית. אני חושב שזה גם עלה ממה

שנאמר. זה דוגמא דווקא שמצביעה על פתיחות חקירות מיידיות. למרות

שאנחנו בתוך הפרדיגמה של לחימה.

פרופ' מיגל דויטש : מה מתניע את המקרים האלה? כלומר, מדוע המקרים האלה כן, מקרים

אחרים ממתינים לתחקיר המבצעי? לגבי פרדיגמת הלחימה אני מתכוון.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט : ברור, מה שמתניע בכל מקרה –

פרופ' מיגל דויטש : מי יוזם ומה גרם לעניין?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט : אני יוזם. אני זה שיוזם. בכל מקרה שיש מקרה מוות,

ופציעות קשות, באיו"ש, בשנים האחרונות, אני מדבר ומקיים דיאלוג עם

המפקדים. זה דבר שלא מבינים. הדיאלוג הזה הוא כל הזמן מתקיים והוא

רצוף. זה לא שעכשיו יש אירוע של מוות ונגיד שאני מחכה לתחקיר. קודם כל

אני מקיים שיחה ראשונית, תוך יום, תוך יומיים, שיחה ראשונית עם אלוף

פיקוד מרכז, במקרה הזה זה אבי מזרחי, האלוף הנוכחי, מפקד אוגדת

איו"ש, ניצן אלון, מדברים. מה קרה. ומנסה להבין הבנה ראשונית, לפני שיש

בכלל תחקיר. יש להם מושג מהרגע הראשון. ואם אני מזהה חשד לעבירה,

למרות שאני בתוך הפרדיגמה של אכיפת חוק, זה בדיוק מה שאני עושה

עכשיו בהיפוך. עכשיו הפרדיגמה הופכת להיות איכפת חוק, אבל יהיו מקרים

שאני לא אפתח בחקירה מיידית. כי הקונקרטיזציה של המקרה תצביע על

אירוע של לחימה. אבל אני חי בתוך עולם, עד לאחרונה, בתוך עולם של דיני

לחימה באיו"ש, אבל עדיין אני בודק בדיקה ראשונית כל מקרה. ואז אני מגיע למסקנה, יש אירועים שאני מגיע למסקנה שיש על פניו חשד להפרת הוראות הפתיחה באש שגרמה למוות, ואז אני פותח חקירת מצ"ח מיידית. לא במקום התחקיר. הוא מתנהל במקביל, זה אני מדבר בנפרד. על הבעיות שקשורות בזה ואיך אני רואה את הדברים. גם פה אני יודע שהדברים לא מובנים לחלוטין לתחושת, וחשוב לדבר על זה, אבל נשים את זה שנייה בצד, ברשותכם.

השגריר ראובן מרחב: סליחה, אדוני, פה בולט פער. מכיוון שאתה בעצמך זכרת את הדוגמא הזאת, פה בולט פער בין מה שאתה קורא חקירה מיידית, או תחקור מבצעי מיידית, לפי הפרדיגמה הקודמת, לבין זה שחלפו שנתיים ואין שום הליך.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: או קיי. אם כך אני אעשה סוגריים –

השגריר ראובן מרחב: אני מבקש שתסביר את פשר הפער הזה.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: אני לא חושב שיש פער. אני אשים סוגריים –

השגריר ראובן מרחב: פער בזמן בוודאי יש.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: סליחה, אדוני?

השגריר ראובן מרחב: פער בזמן בוודאי יש. אם חלפו -

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: לא בהקשר הזה. יש פער בזמן בהקשר להתמשכות החקירה והפליילית והטיפול של הפרקליטות הצבאית. לא בהקשר של פתיחת החקירה המיידית.

השגריר ראובן מרחב: לא, בתוצאה יש פער. בהתמשכות יש פער גדול מאוד בין המיידיות של פתיחת החקירה המיידית ובין ההתגלגלות החקירתית.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: ברור.

השגריר ראובן מרחב: הכרונולוגיה מדברת בעד עצמה.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: קודם כל, אני יכול לתת את הנתונים על האירוע הזה, אני רק בכל זאת, ברשותך, מנסה לחזור ולהבהיר, כי עדיין אני לא דיברתי על הנושא של החקירה, או התמשכות החקירה.

השגריר ראובן מרחב: אני לא הייתי נדרש לזה אלמלא בעצמך הזכרת ורק שעה קודם אנחנו

שמענו את זה.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: אני מבין. ברור. אני עדיין אומר ואני עומד על זה, שאני כרגע עוסק בפתירת חקירה מיידית, חקירה פלילית מיידית. וכאן זה מקרה, דוגמא הפוכה למה שנטען, שנפתחה חקירה מיידית. בכל מקרה מבחינת ה –

פרופ' מיגל דויטש: האם יש זיקה בין מיידיות פתירת החקירה באותם מקרים לבין - ?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: חשד שלי שנעברה עבירה. כן, חד משמעית.

פרופ' מיגל דויטש: אבל אני מתכוון, לבין העובדה שיהודה ושומרון כנראה היתה במצב ביניים במהלך תקופה מסוימת, כלומר האם אנחנו מדברים על השלבים

האלה שבהם המציאות היא מציאות ביניים?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: אני מוכן לקבל את זה, זאת אומרת יש יותר אירועים של הפרות סדר, זה דבר שהולך ונבנה. זה הטענה שלי בעצם. שיש מציאות של מצב מעורב ביהודה ושומרון, שיש בו במקביל, גם עכשיו, זה לא השתנה. יש תהליך הדרגתי, יש מצב מעורב. למעשה אפשר להגיד מספר שנים אחרי חומת מגן למעשה מתייצב איזשהו מצב מעורב ביהודה ושומרון, שחיילי צה"ל משתתפים באופן, גם בפעילות של אכיפת חוק וגם בפעילות של לחימה בצורה מעורבת. עד לאחרונה סברתי שהפעילות הלחימתית היא מירב הפעילות והיא תופסת את העיקר. לאחרונה, וזה קשור גם לכובע הכפול, נגיע גם לזה, דווקא בגלל שאני יושב בהערכות במצב במטכ"ל, כל שבוע אני נמצא בהערכות מצב, אני שומע את אלוף פיקוד מרכז, אני שומע את מפקד יהודה ושומרון, אני בקשר עם יועץ משפטי לאזור יהודה ושומרון, אני בקשר עם המח"ט, עם המפקדים, התחושה שלי בחודשים האחרונים שכבר עברנו את השלב, ופה עברנו ממצב שבו עיקר העיסוק היה לחימה, לעיקר עיסוק שהוא אכיפת דין. ולכן קיימתי סדרה של התייעצויות בחודשים האחרונים כדי לראות שאני לא טועה, שמעתי גם, ממש בסוף השנה ותחילת השנה, ראש השב"כ גם כן התייחס לכך שיש שינוי במצב באיו"ש. שלא יובן לא נכון, יש עדיין לחימה. כל לילה יש פעילות מעצרים, יש עשרות עצורים. בתי המשפט שלנו, הצבאיים, ממשיכים לטפל בענייני טרור. ובכמויות גדולות מאוד.

מאות תיקים, מאות עצורים. זה לא נגמר. לא שמעתי על מוטיבציה לא מצד החמאס ולא מצד הג'יהאד האיסלמי ביהודה ושומרון להגיע לאיזה הסדר איתנו. המוטיבציה קיימת והיא גבוהה, לפגע. עדיין אני חושב שהסיטואציה השתנתה, קיבלתי תימוכין מהמפקדים למה שאני מרגיש, והשינוי העובדתי חייב להקרין על מדיניות החקירות. זה מה שאני חושב. והשינוי הזה בא לידי ביטוי שהיום עברנו למצב הפוך. עדיין זו מציאות מעורבת, אבל היום העיקר זה אכיפת דין והמיעוט זה הלחימה.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: האם התקיימה חקירה מבצעית לפני ההתערבות שלך? פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: לא, התחילה. לא הסתיימה. התחקיר לא הסתיים. ממש בשלבים ראשוניים –

האלוף (במיל.) עמוס חורב: החשד שהתעורר היה ללא קשר לחקירה מבצעית מפני שהיא לא התקיימה.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: אני לא יכול להגיד ללא קשר כי התחילו מייד לתחקר. ברגע שנהרג אזרח ביהודה ושומרון, המפקדים מיידית מתחילים לחקור. זה אירוע רע מאוד מבחינת הצבא. זאת אומרת ברגע שקורה אירוע זה כבר לכשעצמו מצביע על דבר שהוא בעייתי. שספק אם הוא היה צריך לקרות. צריך להפיק לקחים מזה. עזבו עכשיו את השאלה הפלילית, כן או לא. המפקדים מייד נכנסים עד הרמה של אלוף הפיקוד, נכנסים ללב העניין. כי זה בעיה. זה בעיה מכל היבט שלא יהיה. ודאי בעיה מוסרית. זה רע שאזרח נהרג. אנחנו לא נלחמים באזרחים. אבל זה לא רק רע מהבחינה הזאת, זה רע מבחינה מבצעית, מבחינה אג"מית, מה קרה, איך הגענו לזה, איך זה קרה. ולכן הם מייד בודקים. ופה אנחנו בקשר. הם מתקשרים אליי, אני מתקשר אליהם. גם תוך כדי ניהול התחקיר אנחנו בקשר. זה לא שאני עכשיו נותן להם לתחקר ואני נעלם מהשטח ולא מדבר ולא שומע. אני מתעניין והם מעדכנים ויש דיאלוג, ויש שיחות ויש השלמות של תחקיר הרבה פעמים גם. אבל יש מקרים שבהם מתעורר בי החשד, ואני אומר, קודם כל פותח חקירה פלילית. וזה מה שקרה במקרה הזה. מה שקרה זה שהחקירה הסתיימה, הועברה

לפרקליטות לעניינים מבצעיים, עבדו על התיק הזה, אני חושב שעבדו עליו, דרך אגב, יותר מדי זמן במקרה הזה, שלחו את זה להשלמת חקירה, שזה הם לא יודעים. נשלח התיק להשלמת חקירה, חזר מהשלמת חקירה, אחרי שחזר מהשלמת חקירה והוכנה חוות דעת, היתה עוד פנייה, פנו לתובעת הצבאית הראשית לפני שזה מגיע אליי, כדי שתאשר את חוות הדעת. היא מאוד מפורטת, דרך אגב, זה לא סגירות של משטרה. סגירות של משטרה הן קצרות. שלנו זה חוות דעת ארוכות. זה חוות דעת לפעמים של הרבה מאוד עמודים. מפרטים את הדברים, אלה תיקים שמאוד מאוד חשובים לנו. חשוב שיהיה לנו הסבר מקיף, קודם כל לעצמנו. וגם למפקדים. אבל הוכנה חוות דעת, תיכף אני אגיד מה היה שם, הוכנה חוות דעת, אחרי שהוכנה חוות דעת זה חזר לאישור התובעת הצבאית הראשית, התובעת הצבאית הראשית בדקה את התיק ומצאה שצריך להשלים אותו בנקודה מהותית, הוא נשלח שוב להשלמה, חזר מההשלמה השנייה, ואז קיבל את אישורה, וב-29.03.2011 הופצה חוות דעת לסגירה. כעבור יומיים יצא עדכון לאמילי שפר מארגון "יש דין" אודות סגירת התיק, בהיעדר ראיות מצדיקות בנקיטת צעדים משפטיים, אני תיכף אגיד מה היה שם, ולעומת זאת, ארגון "בצלם" שאני יודע שדיברו על זה היום, כך אני ידעתי שזה עולה היום, לא קיבלו עדכון, מהסיבה שלא מסרו לנו ייפוי כוח. ויש לנו הסדר איתם שאם מוסרים ייפוי כוח אז אנחנו נותנים להם עדכון, אם לא אז לא. הם אמורים לקבל את זה במסגרת העדכון. בכל אופן, המשפחה אמורה לדעת כי יצא עדכון לפני 11 ימים לאמילי שפר מארגון "יש דין" שאמורה היתה לייצג אותם. מבחינת התיק לגופו, החלק למעשה שהלך להשלמה בהנחיית בתצ"ר זה שאלה של עיכוב. זאת אומרת מדובר באדם שעוכב על ידי חיילי צה"ל בסמוך לכפר עדנא, ולמחסום תרקומייה, התנהג באופן חשוד, לצורך בירור זהותו, סירב להזדהות, הצליח להשתחרר, הוא היה באזיקונים, הצליח להשתחרר כמה פעמים מהאזיקונים, תוך כדי העיכוב שלו החיילים ביקשו ממנו לעכב אותו כי הוא סירב להזדהות בפניהם. הוא התנגד, דחף אותם, בעט בהם והכה

באגרוף את אחד החיילים. בעקבות זה החזיקו אותו במוצב תרקומייה. דרך אגב, ההשלמה שהתובעת הצבאית הראשית דרשה, וזה ההשלמה השנייה בעצם, שהיא דרשה, זה לבחון ולהשלים את נושא ההצדקה לדרוש ממנו להזדהות או לעכב אותו אחרי זה, שאלת חוקיות בעצם המעצר, שבאה בעקבות סירובו להזדהות, זו היתה ההשלמה המשפטית בעצם, אבל זה לא העיקר. העיקר למעשה הושלם עוד קודם. השלב השני, הוא השתחרר מספר פעמים, אי אפשר היה למעשה לאזוק אותו. ומצאו גם בסמוך הרבה אזיקונים קרועים. השלב השני של האירוע, הוא ניסה לחטוף, לעדותו של החייל שהיה שם, ניסה לחטוף ממנו את הנשק, והתחיל בריצת אמוק לעבר החייל. ניסה לחטוף ממנו את הנשק, תפס את הנשק וניסה למשוך אותו לכיוון שלו. הש.ג, חייל המילואים, שזיהה סכנת חיים, ירה 3 כדורים, 2 פגעו בכביש האספלט, וכדור שלישי פגע בבטן של המנוח. התיאור הזה עומד בקנה מידה עם חייל מילואים אחר, שהוא עד הראייה היחיד שהיה באזור, שהוא ראה את השניים צמודים אחד לשני בעימות. חייל המילואים האחד היה עם הגב, זאת אומרת הגב שלו היה כלפיו, המנוח עם הפנים, זאת אומרת הוא ראה בעיקר את הגב של חייל המילואים. הוא ראה שחייל המילואים מבצע שני צעדים לאחור בבהלה, ויורה 2-3 יריות. הוא זיהה שחלק מהן פגעו בכביש. הוא גם הבחין בנתזים עפים מהכביש. מיידית, עם הגיעו לעמדת הש.ג, החייל שירה סיפר לו מיידית, שזה גם חשוב מבחינה ראייתית, שהוא ניסה לחטוף את נשקו ולכן הוא נאלץ לירות בו. כל זה למרות שהוא לא ראה בעין אותו חוטף את הנשק, הוא ראה אותם במאבק. שזה לא היה אמור לקרות כי לכאורה הוא היה אזוק. הוא ראה שהוא היה בלי אזיקים, הוא היה ראה שהוא היה בלי פלנלית על העיניים, שהוא היה אמור להיות בהם. יש גם עדות קודמת מהשלב המוקדם יותר, שחייל מילואים שלישי העיד שהוא התנהג בצורה מוזרה וגם התחיל לצעוק, מפני שהוא הכה את החיילים, הוא לא הבין מה פתאום הוא מכה אותם. היו צריכים 4 חיילים כדי להשתלט עליו. הוא אמר, אני לא יודע מה אני עושה, יש לי בעיות בראש.

זאת אומרת זה התיק הפלילי. התיק הפלילי נסגר. אין לי ראיות, אין לי שום ראיות להעמדה לדין. אדרבה, פעילות של הגנה עצמית. זה מבחינה עובדתית. פרופ' מיגל דויטש: אנחנו מתמקדים כמובן בשאלות של אופן הבדיקה, השאלה, אנחנו מנסים הרי -

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: ברור. מאחר ונשאלתי אז פרטתי.

פרופ' מיגל דויטש: רגע, לא, אני מבין. אנחנו מנסים ללמוד לקחים כלליים מהמקרים הפרטניים. נדמה לי ש המקרה הזה מעלה על הפרק את שאלות השקיפות במיוחד. כלומר, האם היתה מניעה כלשהי למסור למשל למשפחה את העובדה שהתיק מועבר להשלמת חקירה וכיוצא באלה. כלומר -

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: כן, אנחנו -

פרופ' מיגל דויטש: השאלה היא עד כמה משתפים את המלינים, כמובן, מבלי לפגוע בחקירה גופא, עד כמה משתפים אותם -

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: משתפים. יש תשובות שהתיק בטיפול.

פרופ' מיגל דויטש: אלה תשובות כוללניות מדי. השאלה אם ניתנות תשובות יותר משמעותיות מבחינת התכנים.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: תוך כדי זה שהחקירה מתנהלת, אנחנו לא מוכנים, ואני חושב שגם פרקליט המדינה באותה גישה, אנחנו לא משתפים בפרטי החקירה בשום אופן, ואנחנו גם לא מתעוונים -

פרופ' מיגל דויטש: העובדה שהתיק הועבר להשלמת חקירה, היא עובדה שחשיפתה פוגעת בחקירה?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: לא, אני לא חושב שיש בעיה להגיד דבר כזה.

פרופ' מיגל דויטש: אני חושב שזאת הודעה חשובה.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: בסדר, אני מקבל את זה. עצם העובדה שהתיק הועבר להשלמת חקירה, דרך אגב, לפעמים מעדכנים בזה. אני לא יודע למה במקרה הזה לא נעשה, אולי אפילו זה כן נעשה באיזשהו שלב. אני לא יכול לתת תשובה כרגע. אבל עצם העובדה הטכנית שהתיק הועבר להשלמת חקירה בלי לחשוף את הפרטים, אני ממש לא רואה, אדרבה, אני חושב שזה נכון לעשות

את זה. אני מקבל את ההערה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: גברת מונטל מ"בצלם" אמרה שהם לא קיבלו שום דיווח, שום דבר אין להם, שום תמונה-

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: נכון, כי ג'סיקה מונטל, שיש לי הרבה דברים טובים גם להגיד עליה, אני חושב שהיא באמת עושה את הדברים א' באכפתיות, ב' מתוך אמון בשיטת המשפט הישראלית, ובהחלט מסייעת לנו בניסיון להגיע לאמת. במקרים האלה יש לנו, גם מקיימים דיאלוג, והסיכום איתה הוא שאנחנו צריכים ייפוי כוח מהמשפחה כדי להעביר לה פרטים על התיק. במקרה הקונקרטי הזה לא נמסר ייפוי כוח. כן יש לנו, בארגון "יש דין", הם שניהם במקביל, זה גם בעיה לייצג שניים במקביל, אבל זה לא משנה, זה לא העיקר, אם שניהם היו מוסרים, שניהם היו מקבלים את אותו עדכון. נמסר עדכון לארגון "יש דין". לאמילי שפר יצא מכתב שמפרט את סגירת התיק. אני בספק אם נמסר עדכון תוך כדי על שליחתו להשלמה, יכול להיות שלא היו פניות. כשיש פניות, דרך אגב, אז כן מעדכנים. ויש פניות. יש תזכורות ויש פניות. אני באמת לא יודע, אני יכול לנסות להיכנס גם לעניין הזה, אבל אין כוונה, יש שקיפות מלאה מול הארגונים –

פרופ' מיגל דויטש: השאלה אם לא נכון שיהיה נוהל דיווח מהסוג הזה -

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: על השלמה?

פרופ' מיגל דויטש: כן.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: יכול להיות. צריך לבדוק מה זה אומר. אבל כן מדווחים במקרים מסוימים על השלמה, כשיש פנייה, מה קורה עם התיקים האלה והאלה, אז כן מדווחים. אבל אני לא רואה בעיה בלהגיד, התיק נשלח להשלמה. אני ממש לא רואה בעיה עם זה. מבחינת שקיפות, יש קשר, נמסרות הודעות על סגירה, למי שיש ייפוי כוח זה נמסר באופן יזום על ידנו. יש דיווח על מצב התיקים, הפניות שהועברו. אני בעד שקיפות. זאת אומרת זה נכון. אבל בכל מקרה, אני קצת סטיתי. זה לא היה לב העניין. לב העניין היה להראות את זה כדוגמא דווקא למקרה שבו החקירות נפתחות מייד.

ולכן אני אומר,

Mr. Trimble: Just on this case still, do you share the autopsies with the families?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: לא

Mr. Trimble: Why not?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: לא, אין גופה. בכל מה שקורה, גם פה, נגיע גם לזה, אין גופות. המצב הוא שלא נותנים לנו לנתח גופות. היו גם הרבה פעמים פניות לזה. המשפחות לא מוכנות שיהיו נתיחות. הנפגעים נלקחים לבתי חולים פלסטיניים ונקברים באופן מידי. לא מאפשרים לנו לנתח. עכשיו אפשר לבוא ולהילחם על העניין הזה,

Mr. Trimble: The family complained about not being given any information about the autopsy.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: אני לא מכיר תלונה כזאת. אני לא מכיר נתיחה. באירוע הזה היתה טענה ש –

Mr. Trimble: Well, we heard that complaint this morning.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: אני מכל התיקים שאני מכיר עד היום, לא מכיר אף תיק שרצו שנעשה נתיחה לגופה. יש הרבה מאוד אירועים של מוות, הם לא מעוניינים שיהיו נתיחות. לא מכיר דברים כאלה. וגם במקרה הזה אני לא מכיר שום פנייה כזאת. אף אחד לא מוכן שיוציאו גופות מהקבר וינתחו. כן יש, כן במקרה הזה יש, דרך אגב, ממצאים מבית החולים הפלסטיני, לרבות תמונות של הפגיעה. רואים את הפגיעה בבטן, עם חור יציאה. את זה כן רואים. אבל אני לא מכיר דבר כזה שמעבירים לנו גופות של פלסטינים לנתיחה. יש התנגדות מוחלטת מצד המשפחות לנתיחה, בטח על ידי צה"ל או על ידי מדינת ישראל בכלל.

השגריר ראובן מרחב: אני מניח שאתה מודע לזה שהתמונה שצוירה לנו, אנחנו נדרשים למקרה הזה באופן פרטני, מפני סמיכות הפרשיות. שהוא שכב על הרצפה אזוק ואז ירו בו -

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: הממצאים העובדתיים נתמכים על ידי, אני עו"ד פלילי, ההכשרה שלי היא בעיקר פלילית, פחות – זה. חד משמעית יש עדויות, כולל עדויות תומכות לזה שהיה ניסיון חטיפת נשק. בזמן האירוע הוא לא היה אזוק כי הוא קרע את האזיקים. הוא היה איש גדל גוף לפי מה שמתואר בעדויות. זה אזיקוני פלסטיק, הוא פשוט קרע אזיקון אחרי אזיקון, הוא היה ללא אזיקונים, ללא פלנלית על העיניים, במגע ישיר מול האדם, מול החייל שירה בו, והטענה המיידית, מייד, הוא אמר את זה לחברו שגם ראה אותם נאבקים, בלי אזיקים על הידיים, זה העדויות. זה מה שיש בתיק.

פרופ' מיגל דויטש: הייתי מבקש להעלות אולי סדרת שאלות לגבי המדיניות החדשה, כדי לברר את פרטיה, כי בגדול במרכאות כבר שמענו את עיקרי הדברים. אני רוצה ראשית לנסות לנסח בגדול במרכאות, שוב, על מה מדובר ולנסות לברר כמה פרטים בעניין. אני מבין שזה פחות או יותר כך, כאשר ביהודה ושומרון מתרחש אירוע שבו יש פגיעה בחיי אדם, של אדם לא מעורב, שלא מעורב בלחימה,

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: הרוג, אדוני?

פרופ' מיגל דויטש: כן, כן. ההרוג שאינו מעורב בלחימה, הכלל החדש הוא, אולי לא תסכים להגדרה חדש, אני מבין לפי, אבל זו מדיניות מסוג אחר באופן כלשהו בוודאי, הכלל כעת הוא שכן נפתחת חקירה, בטווחים מידיים –

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: חקירת מצ"ח, מיידית.

פרופ' מיגל דויטש: באופן מידי. או קיי. אלא אם כן מדובר באירוע בעל אופי לוחמתי. אני מבין שזה הסייג?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: כן.

פרופ' מיגל דויטש: אז כך. שאלה אחת היא, יש מלל למדיניות הזו?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: כן.

פרופ' מיגל דויטש: יש טקסט כתוב מסודר שמפרט באופן מדויק מהן ההוראות החדשות? השאלה מייד בהמשך לכך, למי מופנית המדיניות במדויק? כלומר, לאן זה ממשיך אחרי ניסוח המדיניות הזו. למשל, האם זה אומר שמצ"ח פותח

חקירה באופן אוטומטי בעקבות כך? או שהוא זקוק להנחיית פצ"ר? האם הוא זקוק להנחיית פצ"ר לאחר היוועצות עם קצין בכיר, לפי מה שהבנתי שיש גם נוהל כזה? או לפחות היה, אני לא יודע.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: לא היה, לא היה. על תחקיר.

פרופ' מיגל דויטש: על תחקיר מדובר. או קיי. וכעת מדובר על כך שתהיה פתיחת חקירה כאשר מצ"ח אמור לפתוח חקירה בלי הנחיית פצ"ר? או שעדיין הוא זקוק להנחיית פצ"ר?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: לא חידדנו את זה עד תום. אני אומר לכם בפועל, ואני מניח שגם תשמעו את זה מעת קמצ"ר, מפקד מצ"ח גם יהיה פה. מצ"ח עובדים איתנו. זה מאוד דומה למה שקורה, יש להם סמכות לפתוח חקירות, הם יכולים לחקור, בסוף הם מקבלים הנחיות מאיתנו. זה זהה לחלוטין למה שקורה בקשר בין ראש אח"מ, אגף חקירות ומודיעין, לבין פרקליט המדינה או היועץ המשפטי לממשלה. גם ראש אח"מ כפוף להלכה, גם למעשה, לא רוצה לפגוע חלילה, למפכ"ל. אבל ראש אח"מ עובד עם פרקליט המדינה והיועץ המשפטי לממשלה. הם מנחים אותו, הם אומרים לו מה להשלים, מה לחקור.

פרופ' מיגל דויטש: לא, הכפיפות ברורה. השאלה אם הנוהל השגרתי -

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: זה הנוהל. אני מצפה שמקרה מוות, דווקא בגלל הסייג, ולו רק בגלל הסייג, אם יהיה עכשיו אירוע של חילופי אש במהלך ניסיון לעצור מבוקש, ותפתח חקירת מצ"ח, זה נראה לי לא נכון. זה נראה לי טעות. אז אני מעדיף שהוא ידבר איתי לפני. אבל הכלל הוא שחקירת מצ"ח תיפתח מיידית. אני לא מדבר עם מפקדים, אני רואה יש הרוג, אני פותח חקירת מצ"ח.

פרופ' מיגל דויטש: בהנחיית פקצ"ר, שהפקצ"ר יבדוק האם מדובר באירוע לוחמתי וכיוצא באלה, בעיקר. נכון?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: כן, אבל שוב אני אומר, זה הכלל. מתי זה יכול לקרות חריג? יש עכשיו פעילות מעצר במחנה פליטים כזה או אחר, של מבוקש עם דם על

הידיים, מה שנקרא כבוד, שיודעים שיש לו נשק, מתפתחים חילופי אש ונפגע אזרח. זה החרגי. אין חריגים אחרים. דרך אגב, זה שיש מצ"ח זה לא אומר שתהיה העמדה לדין. נראה את הראיות, יכול להיות שהם פעלו בסדר גמור, החיילים. זה לא אומר שיש העמדה לדין. אבל אני חושב שהמצב היום התהפך. זה שנהרג אדם, זה דבר שמצביע לכאורה על חשד לעבירה. מפני שהפרדיגמה של אכיפת החוק גברה ביחס לפרדיגמה של הלחימה. פשוט האיזון השתנה. ואני כן, עוד פעם אני אומר, לא ניסחנו את זה במדויק עוד. קודם כל, אני יודע על כל מקרה של מוות. אני רק צריך להסתכל באינטרנט, לא יותר מזה. אין מקרה של מוות שלא מגיע לשם. אני אפילו לא צריך לקבל דיווח. אבל גם ארגוני זכויות אדם מעדכנים אותי, בדרך כלל לפני שמעדכנים אותי אני כבר יודע וכבר מדבר עם המפקדים לפני שהם פונים אליי. כי אני רואה את זה. רואים את זה מייד. וכל מקרה כזה, כן, נפתחת חקירה מיידית והדברים עובדים. זאת אומרת, אני אומר לכם שכל מקרה גם קודם של מוות, זה לא שאני אל רואה ולא שומע. אני, התצ"ר, פרקליט מבצעים, התובעים שם, כולם בעניין, כולנו בקשר. מדברים עם המפקדים ומחליטים. עכשיו פה אני לא צריך לדבר אפילו עם המפקדים. אם יש אירוע במחסום או אירוע בהפרת סדר או אירוע דומה, פותחים חקירה. דרך אגב, אם מסתבר לי בדיעבד, אפילו תוך יום יומיים, שהעובדות הן חדשות, שזה שנהרג במחסום הסתבר שהוא בכלל בא עם חגורת נפץ להתפוצץ על החיילים, ואז הם ירו בו כדי שהוא לא יתפוצץ עליהם, אז אני אפסיק את החקירה. זה לא תורה למשה מסיני. הדברים הם לא, אסור שיהיו גם יותר מדי חדים ודוגמאטיים. זה דברים שצריכים להגיע למטרה שהיא בירור האמת. ואם יש חשד, לחקור. זו הדרך. וזה גם עובד ככה עכשיו. זאת אומרת, אני אף פעם לא הייתי דוגמאטי. גם קודמי בתפקיד לא היה דוגמאטי. אה, עכשיו שמעתי שמדברים, היה אירוע עם אזרח ישראלי שנפגע בגדר הביטחון. גיל נעמתי לא נהרג, נפצע. פתח, קודמי בתפקיד, פתח חקירת מצ"ח מיידית. אני זוכר גם את זה. יש עוד אירועים שמובאים בהודעה לבג"צ, שאני לא יודע אם

הספקתם לעיין, אבל היא מאוד מאוד חשובה. היא משנת 2004 וחשוב פשוט להביא כמה קטעים שם, כי זה מפורט שם. מפורט התפיסה שכל מקרה לנסיבותיו. זאת אומרת, מעבר לעניין המשפטי, פרדיגמה של אכיפת חוק, או פרדיגמה של דיני לחימה, יש את היישום העובדתי תמיד. וגם שם מובאים נדמה לי 2-3 דוגמאות, שנפתחה חקירה מיידית. זה לא דבר חדש. זה תמיד היה ככה.

השגריר ראובן מרחב: נשאלה כאן שאלה והוטל כאן ספק ביחס ליכולת ולאפשרות של המערכת שאתה עומד בראשה, לחקור את עצמה או לחקור את המעשים של צה"ל בהיותה חלק ממערכת היררכית. ועלו פה כל מיני דברים, לא שאנחנו יועצים למבנים ארגוניים. והדברים, לפחות מפי דובריהם, הדברים נשמעו מבחינה זאת שיש להקים מערכת שיהיה לה איזשהו אלמנט חיצוני או אלמנט בלתי תלוי. זה נבע משני טעמים. הטעם הראשון הוא, עד כמה שאני יכולתי להבין את זה, זה למרות שהמינוי שלך כראש המערכת הוא של שר הביטחון, למרות שהכפיפות המקצועית שלך במידה רבה היא ליועץ המשפטי והזיקה המשפטית שלך היא ליועץ המקצועי –

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: במידה יחידה, אדוני. לא במידה רבה. אני כפוף מקצועית רק ליועץ –

השגריר ראובן מרחב: טוב. אני שמח לקבל את התיקון. שזה מנטרל לך את האפשרות לעשות את הבדיקה בתוך המערכת שלך. אנשים כפופים לך ולכל אחד יש את הזיקות שלו ואנחנו בחיים בתוך עמנו. והדבר השני הוא שמאוד חשוב, כדי שיהיה אור השמש על העניין הזה, שיהיה מעורב בזה גורם חיצוני בלתי תלוי. וזה עלה בהחלט במשנה חוזקה על ידי לפחות שני גופים, זה גם נזכר בהזדמנות אחרת קודם. מה יש לך לומר לגבי זה?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: טוב, האמת שלא סיימתי את הנושא הקודם. לא אכפת לי לעשות -

פרופ' מיגל דויטש: אולי רק כשאלת השלמה ואז אפשר יהיה –

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: או קיי, אז אני אתייחס לזה בקצרה -

פרופ' מיגל דויטש: חברי, רק אולי פשוט מילת השלמה בנושא הקודם ואז מבחינתי אפשר לסיים את זה. אלא אם כן לחברי יהיו שאלות אחרות על הנושא הקודם. דובר על הסייג של אירוע לוחמתי. הועלה חשש, ארגונים העלו חשש, שהסייג הזה יתורגם למינוח מאוד מרחיב, באופן שיעקר את הכלל או יפגע בו חריפות. איך באמת, מהי תפיסת עולמך לגבי המושג אירוע לוחמתי בהקשר הזה? האם התפיסה הזאת תבוא לביטוי בהנחיות הכתובות באופן כלשהו? למשל, דוגמא שעלתה וכבר ברור מיידית שיש מחלוקת בין ארגוני הזכויות לבין העמדה שאדוני מציג, בנושא למשל של תפיסת מבוקשים. תפיסת מבוקשים לדעת נציגי אחד הארגונים, היא בכלל לא אירוע לוחמתי. אלא אירוע של אכיפת חוק. אני מניח שיש הבדלי גישות בנושא הזה, השאלה מה העמדה שלך ואיך היא תתורגם באופן נקודתי יותר להוראות בהמשך.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלית: ברור. אני הוצאתי מכתב מפורט גם ליועץ, אני חושב שגם היועץ העביר אותו אליכם. הוצאתי נייר עמדה, עדכון לבג"צ שגם זה –

פרופ' מיגל דויטש: נדמה לי שהמושג אירוע לוחמתי לא מפורט -

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלית: אני מגיע, אני אומר, קודם כל, כל מקרה לנסיבותיו. יוכלו בהחלט לתקוף את תפיסת עולמי, כמו שעושים חדשות לבקרים, גם בפני בג"צ, ולהגיד שטעיתי, ומן הסתם הדברים האלה עוד ידונו. שמעתי את הדברים שעלו, הבנתי שיש מי שסובר שכל עוד שלא מדובר בחייל שלובש מדים בגלוי, נושא נשק, לא די.פי.איץ, שמקפיד על דיני הלחימה אני מניח גם, בקיצור, אין מקרה לוחמתי לשיטת מי שהעלה את זה. אז אני לא מקבל את זה. הדוגמא שהעלה אדוני זו בדיוק הדוגמא שאני חושב שהיא כן יכולה ליפול בגדר של אירוע לוחמתי. המקרים הקלאסיים באמת, שנכנסים לעצור מבוקש, לא רוצה לפגוע ולהגיד עיר כזו או אחרת, מקום מסוים שנמצא בלב השטח הפלסטיני, עיר כזו או אחרת, מחנה פליטים כזה או אחר, מבוקש שיודעים שהוא, לא מדובר בגנב רכב, לא לעצור גנב רכב אלא לעצור מישהו שידיו מגואלות בדם, שהוא פעיל טרור, שאנחנו יודעים שהוא חמוש ושהוא גם מוכן לירות ולהרוג, וזה פעילות לוחמתית. עכשיו, עדיין זה לא אומר שלא

תהיה חקירה. יכול להיות שעל פניו מייד נראה שעצרו אותו, החזיקו אותו באזיקים, העבירו אותו לתא מעצר וירו בו שם. אז בטח שתהיה חקירה מיידית.

פרופ' מיגל דויטש: אני חושב שהשאלה היותר קשה המתעוררת היא זו. בהנחה שזה אירוע לוחמתי, אז פגיעה במבוקש עצמו, הא עניין אחד, שנדמה לי שכאן הסוגיה להכרעה היא קלה יותר. אבל השאלה היא מה קורה לגבי נפגעים סביבתיים-פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: כן, על זה דיברתי. לא שהמבוקש נפגע. אם המבוקש נפגע זה נראה לי באמת קל. למרות שגם פה יכולה להיות חריגה. כל מקרה לנסיבותיו. זו בדיוק ההודעה שלנו לבג"צ. מ-2004 עוד. פשוט חייבים לקרוא אותה, היא מפורטת מאוד. אני יודע שאין הרבה זמן. חשוב לראות אותה. היא מפורטת מאוד, כל הנסיבות, כל האירועים, כל מקרה לנסיבותיו. כן, אבל גם אם יש חילופי אש בינו לבין המבוקש, וכתוצאה מזה נפגע אפילו בנו הקטן, כן? זה מקרה גרוע, כן? אבל זה מקרה שאני אחכה לתחקיר. אם היו חילופי אש ונפגע גם אזרח בלתי מעורב, וזה יכול לקרות ואין פה חשד לעבירה. המבחן מבחינתי הוא חשד לעבירה על פניו. אם זה המצב אני אחכה לתחקיר. יכול להיות שאחרי התחקיר יסתבר שיש מקום לחקירה. אבל המקרים האלה הם נדירים. זאת אומרת אני באמת חושב שחלק הארי של המקרים מההכרות שלי עם השטח של היום, שיש הרוגים בהפרות סדר. זה לא קורה הרבה אבל יש הרוגים בהפרות סדר, במחסומים, בדברים מהסוג הזה, ככלל זה חקירה מיידית. אני לא רואה כמעט סיבה למה לא. עכשיו גם שם יכול להיות מצב שבו יהיה, כמו שאמרתי לדוגמא קודם, מסתבר שמי שחשבתי שהוא אזרח, הוא בכלל מישהו שבא עם חגורת נפץ. אבל זה הכלל. רוב האירועים צריכים להגיע לחקירת מצ"ח מיידית. זה המשמעות של הדבר. אבל אני אומר, כל מקרה באמת יהיה לנסיבותיו. וזה לא שונה מבעבר. אני חושב שאסור גם לכבול את שיקול הדעת שלי באיזה דברים יותר מדי חדים, כי בסופו של דבר זה לא מתמטיקה. זה לא עולם מתמטי. ואין לי ספק שגם יאתגרו, לרבות מה שאמרתי עכשיו. כי לשיטת מי שהבנתי, לא

יהיה לעולם מקרה כזה, ולכן צריכים את כל המקרים. עכשיו מן הסתם, הוא יפנה בעתירה לבג"צ במקרה הראשון המתאים ובית המשפט העליון יאמר את דברו. זה הדרך שלנו. לגבי השאלה של אדוני, אז אני אנסה ככה באמת לקצר, יש לי לא מעט מה להגיד על זה. אני לא רוצה להגיד שאני נעלב, תראו, קודם כל, כובע כפול. אני חושב שלא רק שאין שום הבל ביני לבין היועץ המשפטי לממשלה, וזה נקבע בהרבה מאוד פסיקות של בית המשפט העליון. זה לא עניין אישי שלי, זה עניין של המוסד של הפצ"ר, שיש אנשים מאוד רציניים שהיו בתפקיד הזה, הם ידעו יפה מאוד לעשות את הפרדה. הרמטכ"ל מבין מצוין, ואם הוא לא יבין אז אני אסביר לו, אבל הוא מבין מצוין. אני עברתי 4 רמטכ"לים. הם מבינים טוב מאוד שאני עצמאי, אני מקבל את ההחלטות לבד על מערכת אכיפת החוק, אני חושב שזה שאני נותן לו עצה כשיש מאחורי גם מערכת אכיפת חוק, לא רק לו, בכל הפיקוד הבכיר, זה מחזק אותי מאוד. מצד אחד אני לובש מדים ונמצא שם, ואני מזהה את הדברים ויכול לראות אותם. זה טוב גם מבחינת זה שאני מזהה שינויים, כמו במקרה הזה. זה, מהערכות מצב למדתי את זה. וגם אני יכול להיות בזמן לחימה ולזהות פוטנציאל שאנשים בטעות עלולים להגיע להפרות של דיני לחימה ולעצור אותן במקום, והיו דברים כאלה ולא אחת. בטעות אנשים יכולים לא לדעת, עלולים לעשות שגיאה. אז אני מפנה את תשומת ליבם. ויש מצבים שאני אומר, דבר מסוים הוא לא חוקי, ואם אני אומר לא חוקי, לא קרה לי מעולם שמישהו על דבר שאמרתי לא חוקי, חשב, העלה על דעתו בכלל לעשות אותו. ואם היה קורה אז הייתי מפעיל את הכובע האכיפתי. אבל זה לא קורה. זה פשוט לא קורה. יש מחויבות מאוד עמוקה, גם של הדרג המדיני, גם של הדרג הצבאי, וגם שלי ושל היועץ המשפטי לממשלה, אני חושב שזה בא לידי ביטוי, לקיים את שלטון החוק. זה בא לידי ביטוי גם בחלק הראשון של הדוח, אני חושב שזה די פשוט. אני לא מקבל את זה שאני לא יכול לאכוף דין, גם לא על הרמטכ"ל באופן אישי. ואם אני אזהה שחס וחלילה, ולשמחתי זה לא קורה, אני לא רואה דבר כזה. אבל אם

חס וחלילה גם הרמטכ"ל יעשה עבירה פלילית, אז יהיה אכיפת חוק על הרמטכ"ל. דרגות הן לא רלוונטיות בעניין הזה. זה בון טון בכל מדינה מתוקנת וצבא מערבי מתוקן, וגם היועץ המשפטי לממשלה יושב בממשלה, וזה לא נעים וזה לא נחמד, אבל לפעמים יש מצב שצריכים לפתוח חקירה פלילית נגד שר או אפילו נגד ראש ממשלה. זה לא טוב אבל זה המצב, לפעמים אין ברירה. אני לא רואה שום הבדל. ואם הייתי מרגיש שזה לא כך, אז לא היית צריך להיות בתפקיד שלי. לכן אני חושב שהטענות האלה הן טענות קצת מקוממות אפילו, כי שמעתי שמטילים ספק ביכולתי לחקור אלוף או רמטכ"ל. אני לא מקבל את זה. וזהו. עכשיו אם אני אגיד, יהיה מקרה שיהיה חשד לעבירה ואני לא אעשה את תפקידי, אז גם כאן יש דרכים לבקר אותי. והצבענו על הדרכים האלה והן עובדות. אני פשוט לא רואה מקרים כאלה כרגע. אני לא אמציא חקירות כדי להוכיח שאני יכול. אז אני חושב שזה דבר אחד.

Mr. Watkin: Could there be, sorry. Could there be options, though, just in terms of, your appointment process is a bit different than the AG's, as I understand it. The AG has a committee that does the appointment. I think the MAG is on recommendation of the chief of staff to the minister. There's no set term, as I understand it, in terms of the position. Are there options that are available that, I guess this is the question: Is your sense of what the criticism of your position is just basically you're in uniform and you're never going to meet the standard, or are there issues and ways that you could, that, systemic ways that that issue could be addressed? In other words, a term appointment, a committee process to select. Another one is the dual-hat question and whether the use of a direct or

a public prosecutions-type scenario where the prosecution decisions are made separate from the military advocate general and the terms of independence, because, you certainly correct me if I'm wrong, as I understand it, the military prosecutor's actually appointed by the chief of staff, under your regulations, as opposed to being appointed by outside, you know, that, I guess those questions of systemic frameworks.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלויט: אני מבין טוב את השאלה, אני חושב שאפשר למצוא כל מיני דרכים וכל מיני שינויים, זה לא לי להחליט על הדרך. מה שברור זה שיש, כל האנשים מתחתיי, לא רק התובעת הצבאית הראשית, עד אחרון הקצינים בפרקליטות הצבאית, הולכים עם התג הזה, והתג הזה מצביע על זה שהם כפופים גם מקצועית וגם פיקודית אליי. והכפיפות שלי מקצועית היא אך ורק ליועץ המשפטי לממשלה, ולמעשה לשלטון החוק. זאת אומרת זה די ברור. אין לנו מפקדים. גם שר הביטחון, למרות שהוא ממנה אותי, הוא לא אחראי עליי מבחינה מקצועית, הוא לא יכול להגיד לי מה לעשות, ולכולם זה מאוד מאוד ברור. אפשר למצוא דרכים שונות למינויים. הסיבה שהתובעת הצבאית הראשית ממונה כביכול על ידי הרמטכ"ל, זה דרגתה. אבל אני מעולם לא נתקלתי במקרה, לא אני ולא קודמיי בתפקיד, ויש לנו לא מעט פצ"רים ות"צרים, תובעים צבאיים ראשיים, לא מעט פרקליטים, כי זה יתורגם לא טוב, לא מעט פרקליטים צבאיים ראשיים ולא מעט תובעים צבאיים ראשיים, המלצה של הפרקליט הצבאי הראשי על תובע צבאי ראשי, אני לא מכיר מקרה אחד שהיא לא התקבלה. בסופו של דבר שואלים אותי מי הכי מתאים להיות תובע צבאי ראשי, וזה בעצם העמדה שלי, היא זו שנשמעת. זה בפועל. להלכה, אפשר להעלות רעיונות של שינויים וכדומה. אבל זה לא מעשי, כי גם אני, בפרקטיקה אני עובד עם היועץ המשפטי לממשלה בצד המקצועי. לא עם אף אחד אחר. וגם התובעת הצבאית

הראשית עובדת איתי, רק איתי. אדרבה, השינוי הארגוני המסוים שעשינו, חידד את זה עוד יותר. שהגופים של אכיפת החוק הם לגמרי נפרדים מהגופים של הייעוץ, חוץ ממני. ולגביי, אני אומר, זו תפיסת עולם, תפיסת עולם שבאה לידי ביטוי בוועדת שמגר, היא נכונה ליועץ המשפטי לממשלה, אני מכיר את הוויכוח הגדול, דרך אגב, בעיקר בין מדינות הקונטיננט למדינות של ה-common law זה ויכוח מפורסם, שאני לא רוצה להיכנס אליו, כי לא יודע, זה רגיש. אבל השיטה, התפיסה שלנו, התפיסה של ועדת שמגר, שנכון שהיועץ המשפטי לממשלה יהיה לו כובע כפול, כי זה מחזק אותו, דיברתי על זה, ואני חושב שאני מרגיש, אותי בצבא זה מחזק, מקשיבים לי יותר, אני יכול יותר להשליט שלטון חוק בצבא, שדרך אגב, זה אינטרס לא רק שלי, זה אינטרס של כולם, גם של המפקדים, גם של הרמטכ"ל.

Mr. Watkin: I guess, and perhaps a question of clarification. Is, because just in terms of, say, your view of this file, it sounds a very centralized approach. And I guess what's not clear to me is can a military commander, let's say battalion commander, refer a matter directly to the military police or to the CID, the investigation arm, without either getting permission from up above or permission from the military advocate general? And can the military police on their own initiate an investigation without, you know, going up, so that, is it just exceptional cases that come up to your level, or is it all cases? It's just not clear to me.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: אני מניח שאדוני מתייחס למקרה מוות בעיקר?

Mr. Watkin: Sorry. Well,

Mandelblit: Do you refer for death cases or,

Mr. Watkin: Well, I guess, which ones do all,

Mandelblit: For every case?

Mr. Watkin: Which cases come up, do certain cases always come up to your level, or,

Mandelblit: Yes, death cases,

Mr. Watkin: Death cases do?

Mandelblit: Should come up to my level, but other,

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלית: יש אפשרויות שיהיו מקרים שמפקדים יפנו למצ"ח, ואז מצ"ח יקבלו החלטה, זה בסמכותם לפתוח חקירה עצמאית. מקרה מוות זה לא אמור לקרות בכלל. נדיר שזה קורה גם במקרים אחרים, אבל זה קורה. זה יכול לקרות. מקרים של אלימות, מקרים של ביזה. מצ"ח יפתחו חקירה ביוזמתם והיא תימשך עד שזה יגיע לפרקליט. מה שקורה, שבאירועים מבצעיים, מאז שהוקמה החוליה של פרקליטות לעניינים מבצעיים, עומדים מאוד מאוד צמוד מול מצ"ח. אני לא מכיר מקרים שהם חוקרים לבד בלי לדבר עם פרקליטות לעניינים מבצעיים. עכשיו לא כל מקרה שמגיע לפרקליטות מבצעים עובר דרכי. לא כל מקרה. יש מקרים שהפרקליט, שהוא בדרגה של סגן אלוף, לוטננט קולונל, יכול לקבל החלטה עצמאית להורות על פתיחה בחקירה. הוא לא צריך אותי בשביל זה. אני אומר, גם הציפייה שלי, שגם פרקליט לעניינים מבצעיים וגם תובעת צבאית ראשית, תביא כל מקרה מוות לידיעתי. כי אלה מקרים מאוד מאוד חשובים. זה המקרים הכי חשובים שיש בעצם. אם אדם איבד את חייו, אני אמור לדעת מזה ואני אמור להנחות מה לעשות עם זה. זה נראה צנטראליסטי, אבל זה לא כל כך צנטראליסטי, פשוט המקרים האלה הם חשובים באופן מיוחד, להבדיל ממקרים אחרים.

פרופ' מיגל דויטש: כדאי אולי להרחיב מעט לגבי הפרקליטות לעניינים מבצעיים. זה הוקם לפני, ב-2007?

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבלית: לא, 2007.

פרופ' מיגל דויטש : 2007. האגף הזה, הפרקליטות לעניינים מבצעיים, אולי תוכל לתאר קצת יותר על מה מדובר בדיוק. מה רמת המעורבות שלו בהחלטות של מצ"ח? מה רמת המעורבות שלו ביוזמות בכלל של חקירות? מי מתפקד שם מבחינה, כמובן לא אישית אלא מבחינת כישורי אותם פרקליטים? האם מדובר בפרקליטים שיש להם יותר ניסיון צבאי קרבי או שזה לא שייך? הייתי שמח לקבל פרטים נוספים על כל הנושא הזה.

פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: טוב, השינוי הארגוני לא קשור לפרקליטות לעניינים מבצעיים. השינוי הארגוני, כשנכנסתי לתפקיד, לפני כבר 6.5 שנים, שזה קשור לשאלה אחרת של מר ווטקין, אז אמרנו שצריכים לבדוק את הפרקליטות, שלמעשה אף פעם לא בדקנו אותם. התפיסה היתה שמנסים להגיע ליותר התמקצעות, יותר יעילות בעבודה, ולזהות בעיות שהיו לנו. אבל זה על בסיס עוגת התקנים שהיתה לנו, ואחרי שבחנו את עצמנו, והתייעצתי גם עם לא מעט אנשים, בתוכנו ועם לא מעט אנשים, הגענו למסקנה שנכון ללכת בכיוון שהוא די דומה לפרקליטות האזרחית, במובן זה שיש פרקליטות לעניינים אזרחיים, שעוסקת אצלנו יותר בייעוץ, או החלק של הייעוץ המשפטי, איגוד המשפטנים בדרך כלל קוראים לזה, והחלק שעוסק יותר בצד של האכיפה. שזה יותר הפרקליטים הפליליים. ובצד זה גם החלטנו על עוד דברים, ורסאטיליות, שנבנה מסלול שירות לכל משפטן, יש הרבה מאוד חלקים שם, זה סיפור מאוד מאוד ארוך.

פרופ' מיגל דויטש : כלומר לנעשה יותר בתחום משאבי כוח אנוש ולא כל כך העניין של - פצ"ר, האלוף אביחי מנדלבליט: כן, לא, אבל גם שקלנו דברים מקצועיים. אחד הדברים, ופה אני מגיע למה שמעניין, הרי אני לא אעשה עכשיו סקירה ארגונית, זו לא המטרה, אחד הדברים היה שזיהינו שכדאי שנייחד תחומים מאוד ספציפיים של התמחויות גם בצד של אכיפת הדין. ובמקום שבעבר היינו רק עניינים גיאוגרפיים, זאת אומרת פרקליטות חיל אוויר או פרקליטות דרום או צפון או מרכז או זרוע יבשה, אמרנו שיהיה גם אזורים, אבל מעט, זאת אומרת 3 פרקליטים אזוריים, אבל גם פרקליטים נושאים. אז זיהינו למשל תחום של

עריקים שהוא תחום מאוד גדול אצלנו, עריקים, תחום של תעבורה, תחום של, נו? ברח לי, עוד תחום אחד, אני לא זוכר, אני אזכר, והתחום של מבצעים, כי זה דברים שצריכים התמחות מיוחדת. והאמת שהתחום של פעילות מבצעים, יש שם פרקליטות כמו כל הפרקליטויות, אבל הם עוסקים רק בענייני מבצעים, ולא משנה איפה זה קורה. זאת אומרת, גם אם קרה אירוע בדרום או בצפון, יחידה כזו, יחידה אחרת, רק האנשים שעוסקים במבצעים יטפלו בזה. עם הזמן גם תגברנו אותם, ממש לאחרונה, יחסית לאחרונה, בשנה האחרונה, תגברנו אותם עוד בכוח אדם. זה קשור דרך אגב לאירועים של עופרת יצוקה, שהטילו עליהם מעמסה אדירה, עוד אנשי מילואים, כן, זה אנשים שעוברים התמחויות. הם עובדים עם מצ"ח, הם גם מנחים את מצ"ח. הם מעבירים להם השתלמויות וקורסים. מנסים כמה שיותר להתמקצע בתחום הזה, כי זה עולם בפני עצמו. זה עולם תוכן שלם ומורכב. הוא מצריך לדעתי איזה התמקצעות יותר טובה בתחום הזה. ולכן כל התובעים שישנם שם, עובדים בעניין הזה. יש חיבור טוב בין פרקליט לעניינים מבצעיים למח"טים בעיקר, באיו"ש. יש חטיבות מרחביות באיו"ש, ביהודה ושומרון, חשוב מאוד שהם יהיו בקשר הדוק עם המפקדים, הם נפגשים איתם, הם מדברים איתם, הם כמובן נפגשים עם חוקרי מצ"ח. אין כמעט תיק מבצעי שמצ"ח, שאני רואה אותו פעם ראשונה כשהחקירה נגמרה. זה כמעט לא קורה. אני לא רוצה להגיד שאין אף מקרה כזה כי אני לא רוצה לטעות, אבל נראה לי, לי נראה שאין אף מקרה כזה. זאת אומרת, אין מצב שמצ"ח יפתחו חקירה ולא יתייעצו עם הפרקליט לעניינים מבצעיים. והם למעשה מלווים את התיק. ברוב התיקים, דרך אגב, יש תובע מלווה. תובע מלווה את החקירה. זה לא קורה במקומות אחרים. בחקירת סמים בדרך כלל אין תובע מלווה. אבל חקירה של אירוע שנתפס בעניינו כאירוע של הפרת דיני לחימה, יהיה תובע שילווה את החקירה לכל אורך הדרך שלה. זה בדרך כלל מה שקורה. אם אפשר אולי לחזור לסדר, כי קצת ברחתי. טוב, אז אני באמת לא אחזור על הדברים אבל אני מפנה, אני רוצה

לקרוא את הכול כי זה יהיה ארוך מאוד, אבל אני מפנה לדברים חשובים שמופיעים בעמודים 5-22 להודעה שמסרנו לבית המשפט העליון, עוד ב-2004. אני חושב שזה רלוונטי לכאן. זה מצביע על הקונקרטיות של המקרה. זאת אומרת שלא עובדים רק לפי פרדיגמות, אלא בסוף מבחינה קונקרטית שוקלים הרבה דברים. סיכונים שבפניהם עמדו חיילים, תכלית הפעולה, רמת הסיכון הקונקרטי, סוג הפעילות, בחנו את זה גם אז. אם זה במחסום או בפעילות מעצר. ועדיין בעמוד 24 ו-25, מפורט שם, וזה דבר שהוא מאוד חשוב לדעתי, אין מקום לעשות אבחנות באיו"ש. אני יודע שגם זה עלה. האזור נמצא כולו במציאות מסוימת. זאת אומרת, אם אני אומר עכשיו שבשנת נגיד 2003-2004 לצורך העניין, המציאות היתה שהפרדיגמה ששלטה זה פרדיגמה של לחימה, למרות שהמציאות כבר אז היתה מעורבת. זה אחרי חומת מגן. אבל עדיין עיקר הפעילות שם היא של לחימה, זה אומר שגם מי שנמצא במחסום, נמצא בתפיסה לחימתית. וגם מי שנמצא, מנסה לפזר הפרת סדר, נמצא במצב לחימתית. זאת אומרת גם היום לדעתי בעזה, המצב היום הוא יותר מתוח, אבל בואו נלך חודשיים אחורה שהמצב לכאורה היה קצת יותר רגוע, כביכול, נניח שיש איזו תהלוכה או הפרת סדר או משהו מתקדם לאזור הגדר, עדיין התפיסה היא לחימתית. כל האזור הוא בתפיסה לחימתית. ולכן גם אם האירוע, על פניו, נראה, אי אפשר להתייחס להפרת סדר בעזה, כמו להפרת סדר בתוך הקו הירוק, ואפילו לא כמו ביהודה שומרון. זה משהו אחר. החיילים נמצאים בתפיסה אחרת, ב-mode אחר. המפקדים שלהם נותנים להם הוראות אחרות, הוראות הפתיחה באש הן שונות. ואלה הדברים שמאוד מפורטים שם. אנחנו ספגנו הרבה מאוד נפגעים במחסומים. שמחסומים זה לכאורה פעילות של הפרת סדר. ספגנו הרוגים באירועים של הפרות סדר, שהפרות הסדר הפכו להפרות מעורבות, שמתוכן גם יורים על חיילים. וזה קרה לנו. וזה אומר שחייל שיוצא עכשיו לפרז הפרת סדר, הוא לא יוצא לסדר, זה לא כמו שוטר שיוצא לפזר הפרת סדר בתל אביב, ואפילו לא כמו חייל שיוצא לפזר הפרת סדר בבלעין.

האלוף אביחי מנדלבלויט: ואפילו לא כמו חייל שירצה לפזר הפרת סדר בבלעין, זה משהו אחר וזה צריך להבין. וזה מפורט שם, אני חושב, בצורה די טובה, את התפישה. לכן לדעתי צריך לקחת באופן, גם אי אפשר לפלח את זה לפרטי פרטים, צריך לראות את התמונה. לכן, אני חושב, צריכים להסביר לאנשים את התמונה באופן כללי, שכל יהודה ושומרון נמצאת במצב מסוים. אני לא, אני חושב גם זה מפורט שם, אני חושב שלא נכון לעשות פילוח של אירוע הפרת סדר באופן סכמטי מול אירוע של מעצר באופן סכמטי. זה יבוא לידי ביטוי בקונקרטיזציה. זאת אומרת, בצד המשפטי העקרוני אנחנו נגיד, יהודה ושומרון עכשיו אני מחיל עליה פרדיגמה של דיני עימות מזוין למרות שהמצב הוא מעורב. מלפני זמן קצר אני מחיל עליה פרדיגמה של אכיפת דין למרות שהמצב מעורב, עדיין יש פעילות מעצרים גם של מבוקשים. כשאני בא להיות קונקרטי אני מדבר עם המפקדים ביום או יומיים הראשונים ואני מקבל החלטות. עכשיו, עיקר הטענות, דרך אגב, להתמשכות ההליכים התחקיריים זה על הדברים שהחלטתי שאין חשד להפרה של, אין חשד להפרת דיני לחימה. ואז זה לוקח זמן לברר, למרות שזה די מהר הרבה פעמים קורה. אבל אז אני בקשר אתם, אני רואה את הדברים, אני אומר לו, לא, לא בדקתם מספיק טוב, פה אני מציע לכם להשלים. עכשיו, יכול לכאורה המפקד להגיד לי, אני לא מוכן להשלים. התחקיר, צריך להבין, זה צריך להגיד מלכתחילה, התחקיר הוא לא כלי של הפצ"ר הוא כלי של המפקד. זה לא חלק ממנגנון החקירות, הוא לא קשור אליו. זה כלי של המפקד, הוא עוזר לי. הוא עוזר לי לקבל החלטה. יכול המפקד לבוא ולהגיד לי, אדוני הפצ"ר עם כל הכבוד לך אני לא מקבל, לא רוצה להשלים. אני מבחינתי סיימתי את הבדיקה. מה שיקרה זה יהיה חקירת מצ"ח, זה מה שיקרה.

פרופ' מיגל דויטש: אני מבקש אולי טיפה לעשות סדר באמת בכל הנקודה הזו. אחת הטענות המרכזיות שהועלו, בעצם לא היחידה אבל הטענה החשובה נוגעת באמת להתמשכות הליכי ההחלטה אם לפתוח בחקירה. אני לא מדבר על

כמובן התמשכות החקירה עצמה אלא על עצם ההחלטה אם לפתוח בחקירה אם לאו. ארגוני הזכויות מצביעים על עשרות מקרים בדרגות שונות של התמשכות ההליך של, עוד פעם, של הבדיקה הטרומה חקירתית. אני תוהה ראשית איך בדיוק נוכל להשתכנע לכיוון כזה או אחר מבחינה עובדתית קונקרטית. יכול להיות שיהיה נכון שנקבל רשימה מסודרת של המקרים עם התייחסות כזו או אחרת לסיבות להתמשכות הליך הבדיקה. אנחנו צריכים לקבוע עובדות בסופו של דבר כדי להתרשם מה אנחנו ממליצים הלאה. אז זו נקודה אחת שמטרידה. וכמובן חשובה גם ההתייחסות הכוללת של אדוני לכל הנושא הזה. מדוע יכול להיות שלוקח שנתיים, שלוש להחליט, לפי הטענות עוד פעם, אולי זה לא נכון, אם זה לא נכון אז כמובן צריך לקבל עובדות אחרות. מדוע לוקח שנתיים שלוש להחליט בשאלת עצם פתיחתה של חקירה. כמובן אפשר להחליט שלא חוקרים אבל ההחלטה עצמה, נדמה לי הבדיקה המקדמית הזו היא בדיקה שלא אמורה לארוך זמן כה ניכר. חקירות כידוע נמשכות לא מעט בכל מיני הקשרים. אבל אנחנו מדברים, עוד פעם, על הליך שהוא הליך טרומי להחלטה על עצם הפתיחה של חקירה. ואם מדובר, עוד מילה אחת, אם מדובר על המתנה כל שהיא לתחקירים מבצעיים אז גם התחקירים המבצעיים לא לוקחים כל כך הרבה זמן בדרך כלל. מאוד לא ברור הנושא הזה, ממה זה נובע וכמובן אם אלה העובדים גם.

האלוף אביחי מנדלבליט: אני אנסה להבהיר. אז קודם כל אני לא מכיר מספיק את הנתונים שעלו, אני לא חושב שאלה העובדות, נתחיל בזה. דבר שני, הסברתי איך הדברים פועלים, אני חושב שהתמונה היא שונה,

פרופ' מיגל דויטש: סליחה, בנקודה הזו אם ניתן יהיה לקבל נייר עמדה של הפרקליטות בנקודה הזאת?

האלוף אביחי מנדלבליט: כן, אני מניח שכן. בהחלט. אני, כמו שהסברתי, הדברים הם לא כמו שהם מוצגים. דבר ראשון יש מסננת ראשונה שהיא בדיקה ראשונית של הקונקרטיזציה של המקרה. אני מדבר בעיקר כרגע על היו"ש, לדעתי שם עיקר הטענות. הדבר השני הוא שיש דיאלוג מתמיד ביני לבין המפקדים, כמו

שאמרתי, ובהרבה מקרים מגיע התחקיר, דרך אגב, התחקירים בהיו"ש הם מאוד, מאוד מפורטים ומאוד מעמיקים בדגש על התחקירים של, זאת אומרת, בדגש על תחקירים של מקרי מוות יש הרבה מאוד פירוט. לא אחת אני רואה את התחקיר ואני מבקש השלמה בין בדרך של התייעצות בין בדרך של שיחה בעל פה בנקודות מסוימות כדי לסגור את הנקודה, וזה כבר התייחסתי. אני לא נתקל בתשובה כמו שאמרתי קודם אנחנו לא נשלים לא נבדוק, כי המשמעות היא ברורה. חקירות מצ"ח, דרך אגב, נפתחות או כשיש חשד לעבירה או כשאני לא מצליח להבין את העובדות. זאת אומרת, אם נגמר התחקיר ואני לא מצליח להבין מה קרה הרבה פעמים תהיה חקירת מצ"ח כדי שינסו לברר את העובדות כי התחקיר לא סיפק לי את התשובה. אבל הדיאלוג הזה הוא נמשך. עכשיו, זה גם צריך להבין, זה דומה לחקירה במידה מסוימת כי אני כל עוד שאין לי חשד לביצוע עבירה אני חושב שזו תהיה טעות לפתוח חקירה רק כדי אחר כך לסגור אותה. גם כי זה לא נכון כלפי החיילים. לא נכון לפתוח חקירות לאנשים שאין כלפיהם חשד גם כי זה לא נכון מבחינה מתודית וגם כי זה, ואני אגיע לזה עוד מעט שאני אדבר על מה זה תחקיר מבצעי, גם כי זה ייצור עוד יותר עומס על המערכת שהיא ממילא עמוסה וגם, ובעיניי זה העיקר, זה חותר תחת התכלית בעצם של התחקיר המבצעי, התכלית המרכזית שלו זה להפיק לקחים ולהציל חיים.

פרופ' מיגל דויטש: אז זה בסדר כעבור זמן סביר מהבדיקה שאין ראיות לפתיחת חקירה. או.קי. אבל צריך להחליט בעניין.

האלוף אביחי מנדלבליט: אני אומר עוד פעם, אני לא יודע מה זה זמן סביר, לפעמים זה לוקח יותר זמן לפעמים לוקח פחות זמן. אני לא מספיק מכיר מקרים שנתיים ושלוש, אני צריך לראות מה קרה. אני לא יודע על טענות של שנתיים ושלוש, והשאלה גם אם היה תחקיר תוך כדי, צריך לראות את זה. יש בכל מקרה עמדה שבמידה ועובר פרק זמן מסוים ולא מקבלים תשובות אז כן צריכים לפתוח בחקירה כי אין תשובות, זה גם מה שעושים. אבל אני אומר עוד פעם, יש איזה סוג של דיאלוג והתפתחות של דברים וזה בולט בעיקר

בתיקי המוות. אני, אפשר להגיד מספרים בעלמא ואני שמעתי חלק מהמספרים אבל בסוף צריך לראות את הקונקרטיזציה של הדברים ואני חושב שזה לטובת המערכת שיש בדיקה מול המפקד שבסופו של יום מניבה תוצאות. עכשיו, דרך אגב, בניגוד אולי למה שעלה, צריך להבין שהמקרים האלה שאני בכלל מאפשר את הפעולה הזאת של התחקיר ללא חקירה מקבילה זה מקרים שאני מלכתחילה לא זיהיתי שיש חשד לעבירה, ואפשר לזהות את זה מאוד מהר, את המקרים האלה.

השגריר ראובן מרחב: תראה, מה שבולט פה, אתה מדבר באופן מתמיד על הדיאלוג שיש לך עם המפקדים ועם המערכת אבל תראה, יש פה מצב אנושי קשה מפני שבצד השני יש בני אדם ובני אדם האלה הם נמצאים במה שנקרא בלימבו. אין להם נגישות למערכת, דברים שלך, לי ולאחרים בארץ כאן נראים טריוויאליים או טבעיים של פניות בשבילם מורכבים. את הואקום הזה במידה מסוימת מנסים למלא הארגונים שאתה חלקת להם שבחים ובצדק מבחינתנו מבחינת מה שאנחנו רואים התפקיד שהם ממלאים. יש שם מערכת שהיא אנטי מערכתית בהגדרה. האנשים שהיו אמורים לייצג אותם לא מייצגים אותם ואין להם כל המוסדות הברורים שיש אצלנו בחברה חופשית שיש בה תקשורת, שיש בה ארגונים, שיש בה כל מה שצריך. ואתה מדבר על דיאלוג עם האנשים שלנו כאשר אתה אומר, אתה גם לא רוצה, אני מבין זה הרי ברור, אנחנו לא באים מהירח, שאתה תוך כדי חקירה לא יכול לדווח על החקירה. אבל מה שחסר לי פה זה איזה שהוא אלמנט, זה נשמע לי מוגזם או נאיבי אבל תאמין לי שאנחנו לא נאיביים, שמצד שני יושבים אנשים שמחכים שנים והם לא יודעים מה קורה. אז אולי איזו שהיא מערכת של תשובות ביניים או מערכת שמתייחסת אליהם בתור בני אדם ואומרת, תשמעו חברים, זה דבר מסובך, יש פנים לכאן ולכאן להשמיע קול. אני לא בטוח שזה כל כך מורכב, אני בטוח שבמערכת שלך אתה יכול לעשות את זה דרך הצבא, דרך כל מי שאתה רוצה, ואני הייתי מאוד, מאוד מניח שגם החברים שלי שותפים לדעתי, שזה לא יראה שזה, שאין מלכות נוגעת

בחברתה, מלכות כן נוגעת בחברתה. אנשים שמתלוננים, אני הערתי היום לאחד האנשים שסיווג את כולם כקורבנות, לא כולם קורבנות. הם נפגעים, הם אנשים שמתלוננים, עושים ככה, אבל בני אדם. אז אני חושב שבעניין הזה אתם צריכים במערכת למצוא תקנה. למצוא תקנה שלאנשים תינתנה תשובות שהם יבינו שיש איזו שהיא התייחסות. זו חובה עלינו כמדינה פתוחה ונאורה.

האלוף אביחי מנדלבלויט: אני מקבל את ההערה. אני חושב שצריך לתת תשובות ואני חושב גם שניתנות תשובות למרות מה שנטען.

השגריר ראובן מרחב: אני מדבר על תשובות ביניים. אם יש 3 שנים שעוברות או שנתיים שעוברות והבן אדם לא שומע כלום, אתה יודע מה, יכול להיות ששווה להגיד לו מילה באמצע,

האלוף אביחי מנדלבלויט: ברור,

השגריר ראובן מרחב: יש דרכים הרי.

האלוף אביחי מנדלבלויט: קודם כל אני מקבל את זה שצריך לתת תשובות כולל תשובות ביניים. אני אומר, גם במצב בתוך מדינת ישראל, בתוך הקו הירוק, המערכת האזרחית זה אותה בעיה, תיקים לוקחים לפעמים, תיקים מורכבים, אני אגיע גם לזה, עוד לא מגיע לזה אבל יש פה תיקים של עשרות עדויות, אני מגיע לדוגמאות. יש לי דוגמאות לא מעט של עשרות עדויות, תיקים מורכבים מאוד, בעייתיים. אני בהחלט מקבל את זה שצריכים לנסות לעדכן אנשים, למשל בהשלמה או דברים דומים, מקבל את זה. גם יש לי קשר לארגוני זכויות אדם, מקבלים את העדכונים האלה, אמורים לקבל. ומה שלא אפשר לשפר. את תוכן העדויות לתת להם תוך כדי תהליך זו בעיה. בסופו של יום חוות הדעת המלאה מועברת אליהם. כשיש תיק מצ"ח, תיק מצ"ח מועבר אליהם כולו. הם יכולים להגיש עררים, הם מגישים עררים, נגיע גם לזה. הם מגישים עררים על החלטות שלנו אחרי שהם בדקו את כל תיק מצ"ח שנפתח בפניהם והם רואים שיש שם מאות ואלפי עמודים של עדויות שם, עשרות עדויות שנגבו וזה תיקים קשים, זה תיקים מורכבים. אני

לא רוצה לקפוץ על זה עכשיו אבל אני יכול ... תיק של כ- 20 עדים פלסטינאים ו- 53 קצינים וחיילים של צה"ל בתיק אחד. זה תיק מורכב, כולל מומחים שאני צריך, כולל התייחסויות של מפקדים. קשה לי לאתר את החיילים בשביל לאתר את האירוע. עכשיו, כל עוד שהתיק חי ותלוי ועומד אני לא מכיר שום מערכת פלילית שתעדכן צדדים, צדדים, כי זה יפריע לחקירה, זה יכול לשבש את החקירה, אנחנו לא מעדכנים תוך כדי. המצב במדינת ישראל הוא לדעתי לא יותר טוב מהמצב אצלנו מהבחינה הזאת ועושים כל מאמץ לקצר את ההליכים. אני כן מקבל את זה וחושב שזו חובתנו לעדכן את המתלוננים וזה לא משנה אם קורבן או לא קורבן, זה לא רלוונטי. יש מתלונן צריך לשאוף לתת לו כמה שיותר מידע וכמה שיותר מהר, אני מקבל את זה בהחלט.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: יש לי שאלה אליך. כמה מסך הכל החשדות שהיו למעשה שגרמו לחקירה הם תוצאה מהחקירה המבצעית?

האלוף אביחי מנדלבליט: כמה מסך הכל החשדות?

האלוף (במיל.) עמוס חורב: הלא תחילת חקירה במצב תחילתי מבוסס, תחילת דרכה היא חשד.

האלוף אביחי מנדלבליט: כן.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: יפה. חשדות, כיצד הן מגיעות הנה אני יודע, לא משנה. אז כמה מהן באו מהחקירה המבצעית?

האלוף אביחי מנדלבליט: הנתונים שיש לי זה שלדעתי מ- 2007 שזה המועד של תחילת ... מבצעים כי לפני כן אין נתונים, לדעתי שיש 30 אירועים שהגיעו מתחקיר מבצעי לחקירת מצ"ח. נכון? זה הנתון? כן. 30,

האלוף (במיל.) עמוס חורב: מתוך סך הכל,

האלוף אביחי מנדלבליט: מתוך, לדעתי, 200,

האלוף (במיל.) עמוס חורב: מתוך כמה?

האלוף אביחי מנדלבליט: מתוך 267 תחקירים. אבל זה לא כולל את המקרים שפתחתי חקירה מיד כמובן.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: לא, מפני שהתיאור שאתה תיארת הוא שהוראית על חקירה לאור חקירה מבצעית.

האלוף אביחי מנדלבלויט: לא. לא.

האלוף (במיל.) עמוס חורב: אלא?

האלוף אביחי מנדלבלויט: אז לא הצלחתי להבהיר את עצמי. המקרים שתיארת קודם זה החרג לפרדיגמה של דיני הלחימה שלמרות,

האלוף (במיל.) עמוס חורב: אני מדבר על דיני הלחימה.

האלוף אביחי מנדלבלויט: לא, לא. אני יודע, אבל אני אמרתי הכלל בדיני לחימה זה

שאני מחכה, אם יש פרדיגמה של דיני לחימה אני מחכה לתחקיר, זה הכלל.

למרות הכלל הזה הבאתי כמה דוגמאות, וזו לא רשימה ממצה, של מספר

מקרים במקרי מוות שפתחתי חקירה מיידית בלי לחכות לתחקיר, בלי קשר

לתחקיר, מיד. מה ששאלת עכשיו, אדוני, אני מבין שזה קשור למצב שבו

התחקיר המבצעי הושלם, בדקתי אותו, הלכתי להתייעץ עם קצין בדרגת

אלוף לפחות, לפעמים זה גם הרמטכ"ל, והחלטתי או על פי דעתו או נגד

דעתו, גם זה יש מקרים שאני מחליט נגד דעתו לפתוח חקירה פלילית. זה

הנתון, הוא 30 מתוך 267 מ-2007.

Mr. Votkin: What if, what to give, I guess the question of when you launch an investigation or what you prepare for and whether it's law enforcement or whether it's an operational investigation. The blockade incident itself is an example, and it's taken outside of the occupation context, I guess. Is the IDF prepared for the operation, anticipating a very low level of violence? The rules of engagement reflect a law enforcement type use of force, escalation of force. The IDF used less lethal weapons, and that was the first choice, as opposed to lethal weapons. And then, clearly, the violence happened. I

guess the question is, from your perspective, what, if you're going down a law enforcement road and you have, you know, a loss of life, to what extent would there be an advantage to have, in a scenario like that, ordered a police investigation and then had a forensic, you know, whatever prepared for, a forensic investigation, in terms of helping ultimately what, determining what happened? Can, because there's, you know, clearly that was an operation enforcement of law of armed conflict, enforcement of a blockade, but the use of force, all the planning was down at the law enforcement end of the scenario. And so I guess that's the question of, that, you know, as you sort of sort out, what's the advantage of having an operational investigation in that scenario rather than treating it like it was planned as a law enforcement type of scenario?

האלוף אביחי מנדלבליט: טוב, באמת האירוע הימי הוא מקרה די מורכב מבחינת המדיניות. זאת אומרת, זה חריג לחריג בעצם. זאת אומרת, האירוע עצמו הוא במציאות של עזה שזה וודאי מציאות של לחימה. אבל ההכנות שלנו לאירוע הזה היה באמת מהפרדיגמה של אכיפת חוק, זה נכון. מה שקרה זה שבתוך האירוע של אכיפת חוק התהפכה שוב המגמה וקרה אירוע של לחימה מול, כמו שקבעה הוועדה בחלק הקודם, למעשה מול קבוצה של DPH, זה מה שקרה. ובעצם חזרנו בחזרה לפרדיגמה של לחימה. זה חריג לתוך החריג בעצם. זאת אומרת, התחלנו מלחימה, מקונספט כללי של לחימה כי זה עזה, סגר ימי זה בוודאי דבר שקשור ללחימה. בתוך האירוע של הלחימה היה לנו אירוע של אכיפת חוק ולזה ניתנו הוראות הפתיחה באש והוועדה העירה גם לנו ובצדק שהיה מקום גם להתכונן לאפשרות גרועה יותר שיהיה חזרה

בעצם לאירוע של לחימה וזה מה שקרה בפועל. עכשיו, מצב כזה שאני יודע שבסופו של יום יש אירוע של לחימה אז נכון לאפשר תחקיר. מה שקרה פה זה שבנוסף לזה שהוחלט על קודם כל קיום של ועדה מכובדת. דבר שני, תחקיר ברמה מומחים ברמה הכי גבוהה שיש בעצם שזה אלון גיורא איילנד. ודבר שלישי, הייתה חקירה משטרתית. זאת אומרת, משטרת ישראל חקרה את המקרה באופן מידי כולל איסוף ראיות במקרה הזה. עכשיו, זה נעצר בשלב מסוים, הייתה התלבטות מאוד קשה לגבי הגופות ובסוף לא עשו נתיחה מסיבות שונות, אבל כן בדקו אותם. הממצאים הפורנוזים היו שם. המחלקה לזיהוי פלילי של משטרת ישראל הייתה שם. וכל הדברים האלה בעצם הביאו לכך שבנסיבות המאוד מאוד מיוחדות האלה לא נכון היה להטיל למשל את מצ"ח לחקור חיילים בחשד לביצוע עבירות כי בעצם לא היה פה חשד בשלב הראשוני.

Mr. Votkin: But if, my understanding was the investigation by the Israeli Police was in respect of the activists and, as opposed to
האלון אביחי מנדלבלית: נכון.

Mr. Votkin: the use of force by the IDF. But what if, just change the scenario slightly and there hadn't been such a widescale attack and there hadn't, and one person was injured or killed by the use of force by an IDF soldier.

האלון אביחי מנדלבלית: אם היה מציאות שכל מי,

Mr. Votkin: Is that more of a law enfor, I guess you're, you know, it's just trying to understand how
האלון אביחי מנדלבלית: כן, כן,

Mr. Votkin: in a belligerent thing, whether you choose to go law enforcement or an operational thing, what are the factors that you consider.

האלון אביחי מנדלבלית: אם היה,

Mr. Votkin: all the factors that you consider.

האלוף אביחי מנדלבליט: לא הייתה מציאות, זמן קצר אחרי המשט הזה הגיעה אוניה בשם רייצ'ל קורי והכל היה שם שקט. זאת אומרת, בהנחה שבאירוע של רייצ'ל קורי חיילי צה"ל היו יורים והורגים אזרח או אזרחית שהיו על הספינה הייתה חקירת מצ"ח. גם במקרה הזה של המשט אם כולם היו, הרי היו שם שתי קבוצות של אנשים. היה את פעילי ה-HH שהוועדה קבעה לגביהם מה שקבעה והיה את האזרחים. אם כל האוניה הייתה אזרחים שקטים ושלווים ופתאום היה מצב שבו יורים והורגים אזרח אז בהחלט יש פה קונקרטיזציה של אירוע של אכיפת חוק ולכן זה מקים חשד לעבירה ולכן היה מקום לחקירת מצ"ח.

Mr. Votkin: so just for clarity in my mind, if you had is more isolated incident on the Rachael Kori for instance how would it unfolded in terms of decision making, is this were decision you would have made that would have a Mezh (מצ"ח), I know I don't pronounce it right, Mezh investigation and there may also have,

האלוף אביחי מנדלבליט: military police.

Mr. Votkin: or there may as well be an operational investigation. That what I'm trying to terming how the process works there.

האלוף אביחי מנדלבליט: או.קי. היה מצ"ח, הייתה חקירת מצ"ח, משטרה צבאית חוקרת, והיה גם, מן הסתם היה גם תחקיר מבצעי, זו שאלה אחרת, שהמפקדים היו עושים. אבל מבחינתי הייתה צריכה להיות חקירה פלילית.

פרופ' מיגל דויטש: יש פה שאלה עקרונית כאשר אולי זה הזמן להגיע לנקודה הזו שהיא בוודאי נקודה די מרכזית בדיונים סביב היחס בין התחקירים המבצעיים לבין החקירות הפליליות. אדוני בוודאי מודע לדיונים שכבר היו כאן גם בנושא הזה. עכשיו, יש שתי בעיות נראות לעין בנושא של היחס הזה. בעיה אחת היא שאם ממתניים לתחקיר המבצעי אז החקירה הפלילית כמובן לוקחת הרבה יותר זמן, בינתיים הראיות מטשטשות והזיכרון אובד ועדים

לא קיימים לפעמים וכולי, הנקודות הידועות. והטענה הנוספת שעולה היא שעצם התהליך של התחקיר המבצעי, גם אם הוא מתנהל במקביל לחקירה הפלילית, אז יש פה בעייתיות רבה משום שהחוקרים שמבצעים את התפקיד הזה הם לא חוקרים, ראשית הם לא חוקרים מיומנים ברמה המשפטית, בדרך כלל מדובר באנשי צבא בדרג הפיקודי ואני חושב שכל בעל ניסיון וודאי יודע לומר שאם חוקר ישאל שאלות בעייתיות שחושפות קווי חקירה וכך הלאה העניין הוא מאוד בעייתי. זה עלול לגרום חלילה לתאום עדויות וזה כמובן גורם לכך שעדויות גם מבחינת בתוך התהליך עדויות מטשטשות, מה שנקרא זיהום ראיות וכך הלאה. יש פה סוגיה כבדה וקשה והשאלה איך בדיוק מוצאים את האיזון משום שמצד שני מובן גם שיש מטרה חשובה מאוד לתחקיר המבצעי. איך פותרים את הנקודה הזאת בצורה שתאון נכון בין כל המגמות. אז זו שאלת היסוד אני חושב.

האלוף אביחי מנדלבלויט: טוב, באמת שאלת המפתח היא שאלה של איזון ואני ברשותכם, זה ייקח טיפה זמן אבל זה חשוב כי אני חושב מאוד, מאוד להבין מה זה תחקיר מבצעי. אני אעשה כמיטב יכולתי למרות שיכול להיות שיש כאלה שידעו להסביר את זה עוד יותר טוב ממני. צריך להבין שתחקיר מבצעי הוא ליבת הקיום, אני לא מגזים, של הצבא. גם אירועים מוצלחים צריך לתחקר כדי להפיק לקחים ולהשתפר לקראת הפעם הבאה, וודאי וודאי שצריכים להפיק לקחים מאירועים שהם לא מוצלחים, ואירוע שבו אזרח נפגע או נהרג הוא לכשעצמו, אני לא מדבר על חשש לפלילי, הוא דבר לא טוב. לא טוב, מצער וודאי וצריך לבדוק אותו, צריך לתחקר קודם כל כדי להפיק לקחים כדי שזה לא יקרה לנו עוד פעם, וזה אני חושב בלב הדברים שצריכים להבין ופה עברנו תהליך של הבנה במדינת ישראל החל מסוף שנות ה-90 עבור בתיקון לחוק השיפוט הצבאי ב-97 לפני כן וזה קשור גם לפסק דין מאוד ידוע, הסתדרות מדיציניית הדסה שתכף נגיד עליו שתי מילים, והאיזון באמת בין האינטרסים הסותרים הוא מאוד, מאוד חשוב. אז מצד אחד זה ברור שיש את האינטרס להגיע לחקר האמת ו-accountability

למצות את הדין עם מי שעבר עבירה, אינטרס חשוב מאוד. אינטרס שהוא וודאי לא פחות חשוב זה אינטרס להציל חיים וזה לא פחות מזה, ועל זה גם יש נכונות, כמו שאני ראיתי בפסיקה של בית המשפט העליון בכמה הזדמנויות וזה לא המקרה היחיד, דרך אגב, שיתכן שתהיה אמת עובדתית ואמת משפטית והן לא יהיו זהות, זה יכול לקרות, והשאלה איזה מחיר מוכנים לשלם בשביל למשל הצלת חיים באמצעות תחקיר וזה לא מילים בעלמא. אני מפנה קודם כל, כדי להתחיל את זה, לדו"ח, לאירוע של צאלים ב', אסון צאלים ב', זה אירוע ידוע בישראל שבו קיפחו את חייהם מספר חיילים בעקבות תאונת אימונים קשה. כשיש תאונת אימונים בצה"ל תמיד יש חקירה פלילית, תמיד יש חקירת מצ"ח, מיד, אין שאלה. ונשאלת השאלה האם לנהל במקביל חקירת מצ"ח ותחקיר מבצעי או לא נעשה תחקיר מבצעי כי הוא יזהם את החקירה. ועל זה אני מצטט מדו"ח מבקר המדינה שמתייחס לאסון צאלים ב' שמאזכר אותו בהסכמה, וזה היה תחילת המהלך שבעצם הביא בסופו של יום בהצטרפות להתרחשויות בעקבות פסק הדין של הסתדרות מדיציניית הדסה שהביאה לתיקון חוק השיפוט הצבאי וזה מאוד תואם את מה שקורה למשל היום בארצות הברית, התפישה הזאת שיש גם תחקיר וגם חקירה וחשוב לקיים את שניהם. אז בדו"ח המבקר הוא מצטט את מה שנאמר בהכרעת הדין שניתנה באוקטובר 94, שם נאמר בשולי הכרעת הדין, "מתבקשת ההערה הבאה: משפט זה החל להתברר בפנינו כשנה וחצי לאחר האסון". אני אומר שזה מהר. חקירה מהירה יעילה של מצ"ח הביאה שנה אחרי שנה וחצי להגשת כתב אישום. "עד היום, שנה וחצי אחרי, טרם בוצע בצה"ל תחקיר מבצעי פיקודי של נסיבות האירוע. הסיבות לכך ברורות. ניהול תחקיר במקביל לחקירת ועדת חקירה או מצ"ח, משטרה צבאית חוקרת, עלול להשפיע על החקירה ויש בכך אף כדי לפגוע בזכות השתיקה של מי מהעורבים באירוע אשר יחפוץ לנצל זכות זו. עקב כך היה עלינו להיכנס לבירור עובדתי שלא היה בו כל הכרח לצורך בירור האשמה המשפטית. העדים במשפט נאלצו להתמודד מדי פעם איש, איש על פי הבנתו

ודרכו עם היעדר תחקיר", אני מזכיר שבאותו זמן לא היה חיסיון לתחקיר. "מסקנות ולקחים במישור הצבאי הפיקודי". זאת אומרת, העדים היו צריכים להתמודד עם זה שאין מסקנות ואין לקחים מאירוע כל כך קשה. "כמה מן העדים ודווקא הבכירים בהם הביעו יותר משמץ אי נחת מכך. מן הרמטכ"ל שמענו כי מיד לאחר סיום משפט זה יגבשו הרשויות המוסמכות לכך בצה"ל הצעות לשינוי המצב". בהמשך הכרעת הדין נאמר, "אף בעינינו נראה המצב הנוכחי לקוי". זאת אומרת, על זה שלא עשו תחקיר במקביל לחקירה. "הפקת הלקחים המידית האמיתית מן האירוע לא התאפשרה ואין הדעת סובלת כי לקחים אשר היה אולי בכוחם למנוע אובדן חיים בפרק הזמן שעבר מאז ועד היום לא הופקו בצורה מסודרת. הצורך לתקן את הלקוי נראה דחוף וחיוני. ניתן לעשות", טוב, מכאן מסבירים מה צריך לעשות. בכל מקרה, מבחינתם חייבים לבצע תחקיר במקביל לחקירה. בהמשך ממשיך המבקר ואומר,

פרופ' מיגל דויטש: סליחה, אני מניח שדי ברור שתהיה מאסה ברורה של מצבים שבהם האינטרס כמובן בהצלת חיים גובר על האינטרס הנגדי, כלומר, מצבים שבהם ברור שבהיעדר תחקיר מבצעי יש סיכון מהסוג הזה. מצד שני יש מצבים שמאוד ברור אולי שאין סיכון כזה.

האלוף אביחי מנדלבליט: אדוני, אין מצבים כאלה. אין מצבים כאלה. לאחרונה היו מספר אירועים, לפני שנה בערך, מספר אירועים שנהרגו בהם אזרחים פלסטינאים, דרך אגב, באירועים מבצעיים חלקם כולל בפעילות מעצר, פעילות מעצר של מבוקש. ואני אומר לכם שהיו סדרת לקחים לרבות הגדרה מה זה סכנת חיים ואיך צריכים להפעיל את הוראות הפתיחה באש והחמרת אלוף על הוראות פתיחה באש. הצלת חיים זה לא רק הצלה של חיילי צה"ל זה גם הפחתת הסיכון לפגיעה בבלתי מעורבים, אזרחים בלתי מעורבים. אי אפשר לחכות, עכשיו אני אומר, נפתח חקירה מידית. זה יכול לקחת לפעמים שנה וחצי ושנתיים, זה מה שלוקח החקירות האלה. זה לא דברים שנעשים מהיום למחר. והדברים האלה הם מצילים חיים גם של בלתי מעורבים.

אירוע כמו, לאחרונה יצאה חוות הדעת בעניין שחאדה למשל. האירוע של שחאדה הוא משנת 22 ביולי 2002. הוא תוחקר מידיית. זה לא שיש ספק ששחאדה היה איש כל כך טוב אבל נהרגו שם הרבה אזרחים וצה"ל היה חייב להפיק לקחים איך זה לא יקרה לו עוד פעם. ועם כל הכבוד אם הייתה חקירה היה עד בג"צ. כן חקירה פלילית לא חקירה פלילית בסופו של יום אישרו את העמדה שלא תהיה חקירה פלילית אחרי כמה שנים אבל המליצו לנו, הנשיאה בייניש המליצה וקיבלנו לעשות ועדה בלתי תלויה. הוועדה הוקמה בינואר 08 דין וחשבון מסיבות גם כן אובייקטיביות, קרה מה שקרה חברי הטוב שהיה אפילו מורי ורבי שהיה פצ"ר דאז נפטר למרבה הצער, השופטת שטרסלר כהן במקומו. בכל אופן בפברואר 2011 יצאה חוות דעת עם סדרה של לקחים, חלק גדול מהם הופנמו כבר בצה"ל ב- 2002. 9 שנים אנחנו לא יכולים לחכות. עכשיו, התקיפות הבאות של צה"ל בסיכול ממוקד לקחו בחשבון איך לא להגיע למצב הזה. אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו את זה. גם באירועים שנראים מאוד נקודתיים אין תחקיר מבצעי, גם היום לא מחפשים רק את התשובה למה קרה אלא המטרה שלהם בראש וראשונה צופה פני עתיד, איך להימנע שיקרה לנו שוב אותו דבר.

פרופ' מיגל דויטש: ומי מחליט למעשה בדבר קיום תחקיר מבצעי והאם יש איזה שהם כללים תפורים מראש או שזה פר אירוע, החלטה פיקודית לפי העניין, מי בדיוק מחליט ואיך.

האלוף אביחי מנדלבליט: קודם כל העברנו את ההוראות, יש הוראות. יש הוראות של חטיבת תורה והדרכה, יש כמה הוראות כאלה, וודאי באירועים של פגיעה באזרחים, זה מתחייב תחקיר מידיית. ההנחיה היא הנחיה פיקודית. אמרת, התחקיר הוא לא שלי, של המפקדים, אבל זה מתחייב וזה מתבצע. זה מתבצע, אין מקרה שבו נפגע אזרח שמפקדים לא יבינו, בטח בהיו"ש, שהם חייבים לתחקר את זה מידיית.

פרופ' מיגל דויטש: נפגע זה רק ממוות או, לא, גם פגיעה. גם פגיעה אמורים לתחקר. עכשיו, זה לא האלוף אביחי מנדלבליט: לא, גם פגיעה. גם פגיעה אמורים לתחקר. עכשיו, זה לא

קשור לשאלת החקירה כביכול כי חייבים לקיים את התחקיר הזה. עכשיו, באינטרס, יש עוד מקרים שהאמת העובדתית, כן, זה יכול להשפיע על האמת העובדתית וזה לא טוב. יש בזה גם חסרונות. אני ממה שאני רואה זה כמעט אף פעם לא משפיע. כי בסוף אתה רואה את התיקים, התחקיר חסוי אני לא יכול להעביר אותו אבל אני רואה את התיקים והדברים יוצאים, זאת אומרת, העובדות יוצאות. לטוב לרע, בסוף הן יוצאות. זה לא שיש פה איזה חבורה של חיילים לא כאלה מתוחכמים שהם מרמים וכדומה. אני יודע שיש את המקרה של גיימס מילר וגם פה זה לא נכון, דווקא המקרה של גיימס מילר שדיברו אתכם עליו זה המקרה החריג היחיד אולי שמצאו. אני יכול לחשוב על עוד מקרים אחד או שניים, לא יותר מזה. דווקא בגיימס מילר הייתה בדיקת פוליגרף, אני מניח שלא אמרו לכם, של החיילים שהם לא החליפו את הנשקים. 5 מתוך 7 חיילים נמצאו דוברי אמת. 2 ללא ממצא. היה בדיקת תעודה, הסתבר שהירי כנראה היה בכלל מהצד הפלסטיני של רפיח. היה מומחה, זה הגיע למז"פ, מחלקת זיהוי פלילית, גם זה אני מניח שלא טרחו להגיד. מחלקת לזיהוי פלילית שבדק מומחה לתעודה, עשו ניסוי כדי לראות מאיפה הקליעים נורו וכנראה נורו מרפיח הפלסטינית לא מחיילי צה"ל שהיו שם. הסגירה שם היא סגירה די איתנה אבל ממשיכים לטעון מה שטוענים, אני גם די רגיל לזה. זה פחות חשוב. יותר חשוב, כן, סליחה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב: בכמה זמן אתה מעריך עוד את הדברים שלך?

האלוף אביחי מנדלבליט: עוד כמה שעות.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב: בבקשה?

האלוף אביחי מנדלבליט: זה יכול לקחת עוד כמה שעות, אני מקווה שלא. ייקח עוד

קצת זמן. אני אנסה לקצר.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב: טוב, אז תנסה להתארגן, אנחנו נעשה בינתיים הפסקה ל-10

דקות.

האלוף אביחי מנדלבליט: או.קי. תודה. אם אפשר רק להשלים את התשובה לשאלה

הזאת?

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב : בקשה?

האלוף אביחי מנדלבלית : את התשובה לשאלה אם אפשר?

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב : איך שאתה מעדיף. אם אתה,

האלוף אביחי מנדלבלית : זה תלוי כמובן בוועדה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב : בבקשה?

האלוף אביחי מנדלבלית : כמובן תלוי בוועדה.

האלוף אביחי מנדלבלית : אז אם נוח לך יותר עכשיו אז עכשיו.

האלוף אביחי מנדלבלית : או.קי. אז אני יכול להשלים את התשובה?

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב : כן, כן.

האלוף אביחי מנדלבלית : בסדר, תודה. אני מבקש גם להפנות באותו עניין לפסק דין

לדעתי מאוד חשוב שמצביע על הדברים. פסק דין יחיא נגד הרמטכ"ל,

הפצ"ר והיועץ המשפטי לממשלה בג"צ 9197/06 ושם מפרט השופט

רובינשטיין את כל הדברים, אני לא רוצה לצטט אבל חשוב מאוד לראות

אותו. הוא מדבר על ההיסטוריה החקיקתית של הסעיף, מזכיר את העניין

של צאלים אבל לא פחות חשוב מזכיר, זה עניין של גם תחקיר וחקירה

במקביל. מזכיר את זה שהוא מציל חיים. מזכיר את העימות שיש בין

אינטרסים סותרים, מצד אחד הצורך להגיע באמת לאמת משפטית אבל

מצד שני אינטרסים אחרים. פסק דין הסתדרות מדיצינית הדסה הוא מזכיר

שבעקבותיו יצא גם חוק זכויות החולה. מי שזוכר זה פסק דין שבו נקבע

שתחקירים פנימיים רפואיים חייבים להעביר לתובע אזרחי והוא יכול

לעשות שימוש בזה בתביעה. בעקבות זה נוצר מצב שלמעשה, מה שקרה

רפואה מתגוננת שכולם מכירים אותה טוב היום, אבל שם זה נוצר.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב : וגם מקיימים את ההתייעצות בפרוזדורים.

האלוף אביחי מנדלבלית : כן. זה דברים לא פשוטים. והייתה ציפייה, אני מבין אותה,

שכולם יגידו את האמת בכל מקום, אבל זה הפסיק. פשוט לא היו תחקירים

רפואיים יותר ובעקבות זה יצא חוק זכויות החולה שבין השאר נותן חיסיון

על התחקירים הרפואיים. אבל מבחינתנו יותר משמעותי החיסיון שיש בחוק

השיפוט הצבאי. ובחוק השיפוט הצבאי הסעיף המרכזי וזה גם מופיע בהודעה שלנו לבג"צ, ושוב, אני לא, מפאת הזמן אני לא רוצה להאריך, אבל הסעיף החשוב ביותר מדבר על 3 מסננות. התפישה שלו היא שיש תחקיר לפני חקירה, זו תפישת היסוד. סעיף 539 א.ב. 4.ב, דבר ראשון עושים תחקיר באירוע מבצעי. זה הכלל, לא חקירה, תחקיר. ועל התחקיר הזה, אגב, זה גם עלה בתיק של מדחת יוסוף שם שאני חושב שיושב ראש הוועדה ישב בו. החשיבות שלו מודגשת שם. מסננת ראשונה צריך שחומר התחקיר יגלה חשד. השנייה חשד שמצדיק בדיקה והשלישית הפצ"ר ראשי לפתוח בחקירה אחרי שהתייעץ עם אלוף. אבל מה שלי חשוב להראות זה שהתפישה של המחוקק נותנת עדיפות לאינטרס שחיילים ידברו בחופשיות, יגידו את כל האמת ללא חשש, ללא פחד מחקירות. כי כשיש חקירה התחקיר מזוהם מהחקירה, סליחה, החקירה מזוהמת מהתחקיר אבל זה יותר גרוע הפוך, התחקיר מזוהם מהחקירה. אם יבואו לחיילים מיד אחרי אירוע חוקרי מצ"ח ויתחילו לחקור אותם חקירות תחת אזהרה אני לא בטוח שיהיה שיתוף פעולה בתחקיר, זה צריך להבין את זה. וזה נורא. זאת אומרת, זה מסוכן, כי זה דברים שיעלו בחיי אדם. אם חיילים לא ישתפו פעולה בצורה מלאה בתחקיר, ובתחקיר אין זכות שתיקה, חייבים לדבר. אין עורכי דין בתחקיר, מוסרים את כל הפרטים הכל כדי להפיק לקחים ולהציל חיים. ו האינטרס הזה הוא אינטרס ראשון במעלה ולכן כשבאים ומדברים על הזיהום מצד אחד מתעלמים מהזיהום מהצד השני, זה אינטרס לא פחות חשוב. בראיית המחוקק של ישראל וגם ארצות הברית אותו מצב מוכנים אפילו לשלם מחיר כבד ולחיות במציאות שבה האמת המשפטית לא תהיה כמו האמת העובדתית, ודוגמאות יש גם בדברים אחרים ובזה אני אעצור, דוגמאות יש גם, למדנו במשפט פלילי, פסקי הדין קטלן, חורי, ישכרוב, תפיסה של פירות העץ המורעל, יש מצבים ששוטר נמצא עם חבילת סמים ביד ואי אפשר להגיש כתב אישום כי הוא הוציא את זה שלא כדין מהנאשם וזה בסדר גמור. האם נאשם הודה הודאת אמת אבל הודאת האמת נגבתה

אחרי שנקטו מולו באלימות. האם אנחנו רוצים להסתמך על הודעה כזאת? הוא עבר עבירה, אולי אפילו רצח, אולי אפילו עבירה חמורה מאוד, אנחנו רוצים להסתמך על הודאה כזאת? לא, התשובה היא לא, מוכנים לשלם את המחיר. אז האמת העובדתית היא לא דבר שהוא חזות הכול. ולכן המחוקק הישראלי זה דברים שמבחינתו עלו .. החליט שיש עדיפות לתחקיר על כל דבר אחר ומכאן בא חיסיון ודברים דומים ואנחנו נמשיך אחרי ההפסקה, אדוני.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב: טוב. 10 דקות הפסקה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: נקווה שבזמן הזה הייתה לך הזדמנות לרכז ולתמצת את הדברים שלך כדי שנוכל לגמור בזמן סביר.

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: כן בהחלט, אני אעבור ככה די מהר על הדברים. השלמה אחת נקודתית שבינתיים עשיתי. חוות דעת של תיימזי(?) ביקשתי אותה, קיבלתי אותה. הייתה נתיחה, הנתיחה הייתה של, לפי מה שכתוב בתיק, של המרכז לרפואה משפטית מחוז חברון של הרשות הפלשתינית. ז"א הייתה נתיחה של הרשות הפלשתינית,

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: אדוני מדבר על?

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: התיק של תמייזי שדיברנו עליו קודם שלורד טרימבל שאל אותי. הם טענו שהייתה, שישראל לא ניתחה, סירבה לנתח או משהו דומה.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: בדיוק. זהו.

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: לא הייתה שום אפשרות לישראל לנתח אבל כן הייתה נתיחה, מסתבר. הייתה נתיחה של הרשות הפלשתינית. הייתה נתיחה של הרשות הפלשתינית ב-14.1.2009 וזה מלמד מה שיש לי את התוצאות גם, ז"א זה נמסר למעשה למצ"ח, דו"ח הנתיחה של הרשות הפלשתינית. אבל לא ישראל. ישראל מעולם לא ניתחה. אני לא מכיר מקרים כאלה.

השגריר ראובן מרחב: מתוך סקרנות, מה נקבע באמת בנתיחה?

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: דברים די ברורים. שהמנוח נפטר מקליע שחדר מטווח קצר מהחלק האמצעי של הבטן, מתאים מאיפה זה נכנס ואיפה זה יצא, זה

תיאור לא הכי נעים אז נחסוך את זה. הפציעה גרמה לדימום חזק שהוביל להלם ולמוות ולמנוח היו סימני קשירה של הידיים, שאנחנו יודעים שהוא השתחרר מהאזיקים כמה פעמים, לא פעם אחת, וזהו. סיבת המוות זה הלם כתוצאה מדימום. זה מתאים למה שאנחנו יודעים, אבל בכל מקרה היה חשוב לי להדגיש את זה כי זה נשמע לי קצת מוזר שביקשו נתיחה מישראל וישראל לא הסכימה, כי אני לא מכיר מקרה כזה, אז גם מפה לא עולה שביקשו כזו בקשה. כן עולה שהייתה נתיחה אבל של הרשות הפלשתינית וגם זה אני חייב להגיד לכם, נדיר. גם זה אני לא ראיתי בהרבה תיקים, כי בדרך כלל עושים בדיקה חיצונית אבל לא נתיחה, מסיבות דומות לסיבות שלדעתי, של היהודים, אנחנו לא אוהבים נתיחות.

Mr. Trimble: Is there, in autopsy, is there reference to any injuries other than a bullet wound?

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: יש חבורות ושריטות בחלק העליון של החזה. ישנה התרשמות לגבי חצץ ועפר גס על הגוף, זה כנראה מהנפילה. אין פציעות מהותיות חוץ מכדור אחד שפגע. יש כאילו שריטות.

Mr. Trimble: Obviously, the Palestinian Authority didn't communicate the autopsy to the parents; otherwise, they wouldn't, and they have assumed that Israel had retained it. The reason why I asked the other question about the, about other wounds, is that the family believed that the son was beaten very badly. And if I'm interpreting what you say correctly about the autopsy, that the autopsy doesn't bear that out. And maybe it could be as well that that could be communicated to the parents, so at least it would put their minds at rest with regard to one of the things that they think happened to their son.

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: הם זכאים לקבל את כל תיק החקירה לרבות דו"ח

הנתיחה וזה מה שגם הוסבר לארגון יש דין, ואני אמרתי ששוב, אין לי טענה אבל לארגון בצלם היה ייפוי כח אבל עדיין הם העבירו ייפוי כוח למשפחה למסור את זה גם לארגון בצלם. כל תיק החקירה עובר אליהם, לא רק חוות הדעת. תיק החקירה, הם יכולים לקבל אותו, לקרוא אותו, כולל הנתיחה. זה דבר שקורה בשגרה.

אנגלית 10: 4

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: כך הבנתי. זה תשובה יצאה לפני 10 ימים. פרופ' מיגל דויטש: השלמה אולי לסוגיית היחס בין, אדוני עדיין בנושא הזה של התחקיר המבצעי מול החקירה הפלילית?

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: האמת שחשבתי להשלים דברים קצת אחרים, אבל אני מוכן,

פרופ' מיגל דויטש: כן, אולי עוד נקודה כי זו, עוד פעם, זו נקודה שנראית לי מאוד מטרידה, מאוד חשובה לכל העניין. הניהול במקביל של שני ההליכים במתכונת הקיימת היום, נראה לי די בעייתי משום ששני ההליכים לכאורה יוצאים נפגעים. ההליך הפלילי ממשיך או "סופג" במירכאות, זיהום ראייתי כלשהו מההליך של התחקיר המבצעי ואילו בתחקיר המבצעי החיילים נרתעים משום שהם יודעים שיש במקביל חקירה פלילית. השאלה אם אין פתרונות יצירתיים שאתם חושבים עליהם, איך לאזן נכון יותר במתח בין שני אלה. אולי למשל, אני לא יודע, זה נושא שמחייב חשיבה, ליווי של התחקיר המבצעי ע"י משפטנים לא בתהליך פנימי אלא בתהליך חיצוני למשל. ייעוץ שוטף למבצעי התחקיר המבצעי,

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: אם אפשר אדוני, ליווי חיצוני? מה?

פרופ' מיגל דויטש: ליווי משפטי חיצוני למשל לתחקירים המבצעיים.

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: שלנו? של הפרקליטות הצבאית?

פרופ' מיגל דויטש: אולי, או של גוף משפטי אחר. לא ברור לי בדיוק מי משום שיש גם בעיה כמובן שאנחנו לא רוצים, אנחנו רוצים חיסיון של,

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: לא, אנחנו עושים הפרדות. יש ליווי אדוני. ז"א יש מקרים

שיש ליווי. יש ייעוץ משפטי של נגיד פיקוד מרכז או של יהודה ושומרון, אז בהחלט יש לפעמים ליווי,

פרופ' מיגל דויטש: של התחקיר המבצעי עצמו?

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: אנחנו, יש לי מקרים וקרו לי מקרים שגם התביעה נחשפה, תובע מסוים, תובע אחד נחשף לתחקיר מבצעי, אני מונע ממנו מלטפל בתיק החקירה אח"כ, אני מחליף אותו. יש מקרים שחוקרי מצ"ח נחשפו לתחקיר מבצעי, שזה לא בסדר, צריך להחליף אותם. עכשיו, בעיקרון יש קשר ויש סוג של ליווי.

פרופ' מיגל דויטש: יש נוהל קבע שלמשל לשבת עם הדרג הפיקודי המתחקר ולהנחות אותו בכללי חקירה בסיסיים כדי למנוע ככל האפשר שוב, זיהום ראיות וכיו"ב.

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: אז אוקיי, אין נוהל קבע, אבל כן יש קשר מתמיד וכן יש מקרים שמלווים. אני חייב להגיד שהתחקירים, במיוחד בתקופה האחרונה של אוגדת יהודה ושומרון הם ברמה גבוהה, צריכים את זה להכיר. צריכים להבין, בניגוד למה שאולי מישוהו יכול להתרשם, אין מה לדבר שלעזה אנחנו לא יכולים להיכנס ולזירות שם אי אפשר להיכנס. גם לזירות שנמצאות בלב ערים פלשתינאיות קשה מאוד להגיע פנימה ולראות, אבל גם אירועים שקורים בהפרת סדר גדולה בבינין או בנעלין, אין דרך לתעד מיידית את הדברים. ז"א זה לא, הגופה נתפסת, יש תוך כדי זה, אדרבא כשקורה אירוע כזה אז הפרות הסדר מתגברות, וזה לא הפרות סדר פשוטות. מאוד אלימות, מאוד קשה ברגע האמת להשיג. עם זאת, כמעט בכל התחקירים המבצעיים שאני רואה לאחרונה, בשנה, שנתיים שלוש אחרונות אפילו, יש רמת פירוט מאוד גבוהה. זה בד"כ מגיע כמצגת של עשרות ולפעמים מאוד שקפים שיש בהם גם תצ"א, תמונה אווירית, תצלום אווירי של זמן האירוע, יום אחרי האירוע. למשל אם יש טענה שנהרס בית נניח בזה, אז אני יש לי תצ"א של יום האירוע, יום אחרי. יום אחרי יום בעצם רואים את ההשתנות של המצב. אפשר להגיע להרבה פרטים עם רזולוציות מאוד מדויקות. יש צילומים. יש מקרים, יש מקרה אחד, שנניח היה ניסיון לדקור חייל, אז אני לא פותח

חקירת מצ"ח במחסום אבל הסכין מוחרם, הוא מצולם והוא נשמר, ויש מקרים גם שנעזרים, אפילו המתחקרים במקרים מיוחדים, במז"פ. במעבדה לזיהוי פלילי, גם זה קורה. זה הכל לפי העניין, כשהמטרה באמת זה להגיע לכמה שיותר פרטים שאח"כ יאפשרו לראות מה קרה.

פרופ' מיגל דויטש: החיסיון הראייתי אחר כך בהליכי,

האלוף אביחי מנדלבלוט, פצ"ר: לא. לא יחול על זה. העמדה המשפטית,

פרופ' מיגל דויטש: הוא חל רק על דברים שנאמרו ע"י הנחקר. זאת ההנחיה.

האלוף אביחי מנדלבלוט, פצ"ר: נכון. זאת העמדה המשפטית שלי. אני מניח שיהיו סנגורים שיטענו אחרת אבל זו העמדה המשפטית שלי. מה שנוצר עבור התחקיר עשוי להיות חסוי, אבל דברים שהם היו ממילא בשטח או דברים שממילא נעשו ללא קשר לגופים. יש הרי רציונאל מאחורי התחקיר. הרציונאל הוא לתת לאנשים לדבר בחופשיות בלי חשש. זה לא חל על תצלום אויר, זה לא חל על תיעוד, זה לא חל על סכין שתפסו או על דברים כאלה. כן, זו התפיסה המשפטית שאני, כך אני מנחה בעצם. למצ"ח אני מאפשר להשתמש בזה. אז אני אומר שהדברים האלה בסך הכל הם... עכשיו צריך להבין, נכון יש מחיר מסוים, אמרתי קודם שברוב המקרים אני לא רואה את הבעיה הזאת באה לידי ביטוי בתיקים הפליליים שאני פותח אחרי תחקירים.

עכשיו, בין האינטרסים המנוגדים, עמדת המחוקק בישראל, ואני חושב שלא רק בישראל, אני חושב, הבאתי דוגמא של ארה"ב שאני חושב שגם שם זה מצב דומה, היא בהחלט להעדיף את התחקיר. רואים את זה בבירור מהתיקון לחש"צ. להעדיף את התחקיר על פני החקירה, ועם זאת צריך לעשות איזונים והאיזון הנכון לדעתי, זה ברגע שאני מזהה, פרימפסיה(?) אני רואה על פני הדברים שיש חשד לביצוע עבירה, זה שאני מורה לפתיחת חקירה.

עכשיו, מאוד מפתה היה להגיד בשלב הזה, רבותי אין תחקיר. תעצרו. אנחנו לא, באמת אני חושב ככה. אני מקבל את הרציונאל הזה. זה אחרי הרבה שיחות עם מפקדים וויכוחים שהיו בשלבים מוקדמים ולא כולם רואים עין

ובעין אבל אני כן מקבל את זה ואני חושב שזה נכון שהתחקירים האלה מצילי חיים. החקירות האלה לוקחות זמן. אני אראה את זה. זה לא יעזור, הם ייקחו זמן. אני עוד פעם, לא רוצה להשוות הליכים אזרחיים, זה החקירות הכי מורכבות שיש. גם בתיקי מוות של חיילים, שבוודאי מנסים לעשות את זה כמה שיותר מהר, התיקים האלה לוקחים שנים. ז"א יכול לקחת חקירה שנה וחצי שנתיים, תיק מתנהל בביה"ד, אני חושב שאדוני, אני זוכר שאדוני, אני אפילו נדמה לי שהופעתי בפניו, ישבנו בבית הדין הצבאי לערעורים, ראה מן הסתם תיקים כאלה. זה לוקח. תיקים שמתנהלים עשרות ישיבות, ואנחנו מכירים את זה, זה תיקים שלוקחים שנים, תיקים מורכבים. גם תיקי תאונות דרכים קטלניות במערכת האזרחית או תיקי אימונים אצלנו, זה התיקים הכי מורכבים שיש, והתיקים האלה הם לא שונים מהם, ואי אפשר לחכות 3 שנים, או 4 שנים או 5 שנים עד שהתיק יסתיים בפסק דין. כמו הדוגמא שהבאתי של שחאדה למשל, 9 שנים. בינתיים אנחנו צריכים להמשיך לתפקד, להפיק לקחים, ולא תהיה הפקת לקחים בלי זה. לכן אני חושב שזה עדיף.

עכשיו, אני מסכים שזה לא אידיאלי. אם היה אפשר מצב אוטופי, ליצור מצב ששתי המציאויות האלה יהיו בנפרד, זה היה טוב, אבל צריכים ליצור מינימום נזק ואיזון נכון בין האינטרסים ואני חושב שזה, באמת אני מאמין בזה שזה האיזון הנכון. האיזון הנכון הוא לתת לתחקיר לעבוד בכל מקרה, כשבמקרים המתאימים שאני מזהה, וכמובן שעם בקרה שלי. אני צריך לבדוק שזה לא נמשך יותר מדי זמן, או לראות שמגיעים באמת לפרטים. כשאני מזהה מקרה של חשד לביצוע עבירה, פתיחת חקירה מיידית. כמו שאמרתי קודם זה הולך להשתנות עכשיו באיו"ש כי רוב המקרים הבעייתיים כן צפויים להגיע עכשיו לחקירות פליליות. זה קצת שונה מהמצב שהיה עד עכשיו. אני יכול לחשוב על כמה מקרים, אני חושב שחלק גם דיברו. אולי זו הזדמנות באמת להזכיר. דיברו אתכם אני חושב על באסם אבו רחמה, למשל. גם התיק שהאגודה הזכירה. התיק היחיד לדעתי שהם הזכירו

בחוות הדעת שלהם, זערן. זה סוג של מקרים שיש תחקיר. דרך אגב, היום, כנראה הייתה חקירה פלילית מיד. אני לא רואה ברירה במקרים האלה. גם באסם אבו רחמה וגם ג'וואר אבו רחמה, מן הסתם הייתה עכשיו חקירה מיד כי זה אירוע של מוות של אזרח באירוע של הפרת סדר. אבל מה שלמשל בתיק של באסר אבו רחמה, התחקיר כל הזמן, זה תחקיר מאוד, מאוד מעמיק, מאוד מפורט עם ליווי, ז"א אני הייתי בקשר כל הזמן, והתחקיר הזה הלך כל הזמן לכיוון של סוג של ריקושט. ז"א שלא היה ירי מכוון של, מה שפגע בו זה מטול של גז מפגיעה, או פגע בו מטול של גז וגרם למותו. ההנחה הייתה שמדובר בריקושט. בשלב מסוים מול חוות הדעת שאני קיבלתי לכל אורך התחקיר, הציג בפני עו"ד ספרד, הביא חוות דעת מומחה של מומחה בריטי, אם אני לא טועה, שניתח מבחינה פורנזית והראה למה לדעתי הפגיעה ישירה. ז"א זה נתון חדש.

גם בתיק פלילי, יש מקרים פליליים רגילים, כל עבירה שלא תהיה, כשאני סוגר תיק חקירה מכל סיבה שלא תהיה, אם אני מקבל ראיות חדשות שמצדיקות את פתיחתו מחדש, אני פותח אותו מחדש, וזה בדיוק מה שהיה פה. גם המקרה שהאגודה הביאה, נדמה לי המקרה של אם אני לא טועה זערן שהם הזכירו אותו, זה מקרה זהה. זה מקרה שבו התחקיר לא הצביע על עבירה והיו תלונות של מתלוננים ורק עם הגשת הבג"צ, טענה האגודה שיש לה ראיות נוספות. ביקשתי את הראיות ואז מסרו את הראיות. עפ"י ההוראות החדשות נפתחה מיד חקירה. זה לא קשור להגשת בג"צ. אם יש ראיות חדשות שמצביעות על חשד לעבירה, אני פותח את התיק מחדש ופותח חקירה. זה שני האירועים האלה.

Mr. Watkin: Just in terms, you mentioned about the commanders, and we've also heard that lawyers can't be everywhere, and someone suggests shouldn't be everywhere, in terms of military operations. But obviously there's a role for the commander in all this, and I just wonder, are you able to

say whether Article 87 of Additional Protocol 1 viewed as customary international law, of course which is the duty of the commander to, to require any commander who's aware of the subordinates or other persons under his control are going to commit or have committed a breach of the conventions, to initiate such steps as are necessary, you know, to both prevent them and to initiate disciplinary or penal action. And if that is the case, what, how's that operationalized within the IDF? Or even if that's not the case, what's the standards within the IDF for the commanders to carry out that responsibility?

האלוף אביחי מנדלבלט, פצ"ר: אני חושב שאדוני מכיר היטב את חוסר החיבה שלנו לפרוטוקול הנוסף הראשון, שלנו ושל האמריקאים. אני אגיד כך. יש הוראות מהותיות ב-1 additional protocol one יש הוראות מהותיות, יש הוראות פרוצדוראליות שבאות ליישם את ההוראות המהותיות. לגבי ההוראות המהותיות, ככל שהן מצביעות על נורמה מנהגית כדוגמת האיסור לפגוע במטרה אזרחית באופן בלתי מבחין למשל, אז אנחנו מקבלים את זה שזה מנהגי. אנחנו יש לנו קושי גדול עם פרוטוקול הנוסף הראשון בעיקר בגלל סעיף התחולה שלו שמרחיב אותו למקומות שאנחנו לא חושבים שהם נכונים, בוודאי שהם לא מנהגיים, בעיקר נותנים יותר כוח למה שנקרא תנועות שחרור על חשבון הצבאות הלוחמים ולכן, העמדה שלנו שכל דבר שהוא לא נורמה מהותית מהפרוטוקול הראשון, הוא לא מחייב. ז"א אנחנו לא רוצים לתת לו מעמד מנהגי, וזו עמדה מסורתית של מדינת ישראל ואני חושב שהיא עמדה של החברים הדרומיים שלכם, של ארה"ב. לכן אני לא רוצה לתת לזה, אני לא רוצה להגיד שזה מנהגי ולכן את זה אני שם בצד. בלי קשר למה שאמרתי, אני כן חושב שאחריות לשלטון חוק זה לא עניינו רק של הפרקליט הצבאי הראשי אלא זה בראש ובראשונה עניינו של מפקד

הצבא, של הרמטכ"ל, עניינם של מפקדי צה"ל לא פחות משזה עניין שלי. כמובן, אם הם לא יעמדו בדרישות, אז הכובע העצמאי שלי יבוא לידי ביטוי ואני חייב להתערב, אבל זה בהחלט גם עניינם, ולכן, אני מצפה, לא רק מצפה, אני גם חוקר ומעמיד לדין, שמפקד מזהה הפרה מהותית של דיני הלחימה, למשל פגיעה מכוונת באזרח, חובתו של המפקד, וזה מאוגד בחקיקה פנימית ישראלית, חובתו של המפקד לדווח באופן מיידי למצ"ח, אם הוא רוצה אלי, מצ"ח זה מעוגן בחוק, בפקודות הצבא, זו חובתו, זו הציפייה שלי ואם הוא לא יעשה את זה, הוא יעמוד לדין.

אני אעביר ככה ביעף על כמה נושאים שחשוב לי כן להגיד, ולסגור את נושא התחקירים, אז חשוב להדגיש, להזכיר. כמו שאמרתי גם קודם, לדעתי, שהתחקיר המבצעי הוא לא חלק ממנגנון החקירה אלא מבחינתי הוא מהווה תפקיד מאוד חשוב בתהליך קבלת ההחלטה שלי. אמצעי לאיסוף מידע. אבל הוא לא חלק ממנגנון החקירה.

האפקטיביות שלו הוכרה לאחרונה בדו"ח ועדת תומשוט(?) שמביא לדוגמא, זו דוגמא אחת, הוא מכיר ביכולת לתחקר אירועים באמצעות מפקדים. מזכיר כדוגמא חיובית את האירוע של תחנת הקמח של אל-באדר שמוזכרת בדו"ח גולדסטון, כדוגמא של תחקור טוב של הצבא וזה תהליך שהיה ללא שום חקירה פלילית. חשוב גם להזכיר את המאמר החשוב של פרופ' מייק שמידט שמנתח את הסוגיה ואני חושב שמבהיר את החובות שחלות על מי שאמור, על צבא שאמור לבדוק את עצמו ולפי המאמר שלו, נראה לי שאנחנו באופן ברור נמצאים בתוך הקריטריונים המחייבים עפ"י המשפט הבין לאומי שזה לדעתי די ברור.

באופן כללי ואני לא מרחיב, אבל באופן כללי זה מופיע גם בנייר העמדה. דיני הלחימה מה שצריך להחיל זה את העקרונות של המשפט הבין לאומי הפלילי ולא את משפט זכויות האדם הבין לאומי. אם כי כמו שהראנו, אני חושב שהדרך שבה אנחנו פועלים גם עומדת בסטנדרטים של דיני זכויות האדם הבין לאומי, הגם שאין צורך לעמוד בסטנדרטים האלה כמו שמפורט

בהרחבה בנייר העמדה אבל אני פשוט לא רוצה להרחיב יותר מדי. כמובן זה מפורט שם.

Mr. Watkin: Couldn't you, just, maybe in, I just want to clarify. The breaches under the law of armed conflict, and you're saying the investigation's governed by international criminal law, not by human rights, I guess, in terms of the norms that govern a criminal investigation, couldn't an argument be made that those are human-rights norms? And so if there a, you know, the Rules of Evidence, right to, you know, all those sorts of issues that come with fair trial, fair, is the problem discussing law as opposed to norms? And what's the difference, I guess, at the end of the day? An investigation is done by your military police investigators into a criminal act within the Military Code or within, to a criminal act that is alleged to be a war crime. Would it be done substantially differently in terms of how it's carried out?

האלוף אביחי מנדלבלט, פצ"ר: אני חושב שקודם כל התשובה היא מתי פותחים חקירה ומתי תחקיר מבצעי, זה קודם כל, וכן יכולים להיות הבדלים מסוימים. ברגע שפתחת חקירה פלילית זה די דומה ועדיין יהיו הבדלים מסוימים. אני חושב שגם פרופ' תומשוט שבניגוד לדעתי חושב שכן צריך להחיל עקרונות זכויות אדם, בולט שם, עדיין מבין שבאירועים של לחימה אי אפשר להחיל את אותם כללים בדיוק. למשל בנושא של נגישות ועדכון הקורבנות. אני לא יכול לחשוף את הוראות הפתיחה באש שלי. על פי דיני הלחימה אני לא יכול להראות את התכניות האופרטיביות שלי. זה כן יופיע בתיק החקירה. יש לנו גם מקרה אלמץ(?) אני יודע שגם הוא עלה בסיטואציה כזו או אחרת. אני דיברתי עליו, דוגמא שאנחנו חושפים את זה וודאי לעצמנו, וודאו לבית

המשפט העליון ככל שיש עתירה לבג"צ ולבית הדין הצבאי שדן באירוע עצמו, אבל אני לא יכול לחשוף את זה למעשה לקורבן משום שזה הוראות פתיחה באש שאנחנו עדיין משתמשים בהם בלחימה. אז בית המשפט העליון בודק אותם ורואה אם הם בסדר, למשל, אבל אני לא יכול לחשוף את כל הדברים האלה.

לפני שאנחנו מקבלים החלטה לחקירה, למשל הדוגמאות הקלאסיות שגם פרופ' תומשוט מכיר בהן, זה שלמרות שברור לו שגם בסיטואציה של לחימה, בטח לחימה רחבת היקף כדוגמת עופרת יצוקה, כדוגמת תקיפות אוויריות בקוסובו או עכשיו בלוב, לא מתקבל על הדעת שכל מקרה של מוות ייחקר. אי אפשר להגיע לכזה דבר. אם זה היה רק דיוני זכויות אדם, לכאורה כל מקרה של מוות חייב בחקירה. זה נורמות אחרות. אבל אני מסכים שברגע שהגעת כבר למצב שבו הגעת לחקירה פלילית, מן הסתם הנורמות יהיו מאוד דומות, אולי למעט הנושא הזה של הנגישות. מהבחינה הזאת באמת הפער הוא לא גדול. הפער הוא בעיקר מתי אתה מתחיל לחקור, מתי אתה מסתפק בתחקיר מבצעי, שם רואים את הפער היותר גדול. אני מקווה שענית.

Mr. Watkin: Yeah, that answers my question. The issue, though, of, you raised the issue of threshold, which, and I've been asking each of the human-rights groups the scenario of excessive, and that's the test of whether there's a war crime. I guess, to ask you from the other end, do you foresee a scenario where the loss of civilian life is so great that it would immediately warrant consideration of a criminal investigation instead of an operational investigation? Or, you know, could there be scenarios such as the target, on the face of it, doesn't look like a military objective? I mean, are there, is it contemplated that there could be excessive loss of life that would cause

the criminal process to start?

האלוף אביחי מנדלבלויט, פצ"ר: אני אחלק את התשובה לשניים. דווקא על השאלה של נזק אגבי כבד, למשל אירוע כמו שחאדה שנהרגו למעלה מ-20 אזרחים אם אני לא טועה,

דובר: 14.

האלוף אביחי מנדלבלויט, פצ"ר: 14 אזרחים, סליחה, בתקיפה נקודתית, זה דבר שדווקא זה סוג המקרים שאולי יביאו בסופו של יום, לא חייב אבל אני מדבר במקרים יותר חמורים, אולי יכול להביא איזה סוג של, בהחלטה וולונטרית לאיזה סוג של וועדה חיצונית שתבדוק את זה. אני לא חושב שיש חובה לפתוח חקירה פלילית בגלל כמות הנפגעים. אני לא חושב. זה וודאי יחייב תחקיר, מן הסתם תחקיר יותר מעמיק. תחקיר מומחים. זה מה שעשינו בדרך כלל בעופרת יצוקה, שהיה מקרה של נפגעים רבים, עשינו תחקיר של מומחים, חיצוני לשרשרת הפיקוד, אבל אין חובה פלילית.

דווקא המקרה השני של חשד על פניו של ירי במטרה אזרחית, כן יכול להביא לחקירה פלילית מיידית, ואני מתכוון לאירועים כמו בעופרת יצוקה, שבהם נגיד נטען שירו באזרח /אזרחית עם דגל לבן, בצורה מכוונת. טענות מהסוג הזה כן יכולות להביא לחקירה פלילית מיידית, וזה לדעתי ההבדל.

אני שוב, אני מבין את השאלה, זה לגבי כמות הנפגעים. אני לא חושב שכמות נפגעים לכשעצמה יכולה להצדיק פתיחה בחקירה פלילית משום שהשאלה היא מה עמד בפני עיניו של המפקד לפני שהוא הורה על התקיפה, ואני חייב לברר את זה בירור מקדמי עובדתי. ז"א הרבה, כמו המקרה של שחאדה, מבחינת מי אנחנו יודעים את זה עכשיו, מי שהורה לתקוף את שחאדה, מול עיניו עמד פגיעה בשחאדה ופגיעה באזרחית אחת שהיא גם לא בדיוק בלתי מעורבת, כי זאת אשתו שהיא יודעת במה הוא עוסק. זה מה שעמד מול עיני המפקד שתכנן. את הנתון הזה אני חייב לדעת. זה בפועל בדיעבד הסתבר לי שפגעו ב-14 אזרחים ומתוכם ילדים רבים, זה דבר שאתה יכול לדעת רק אחרי הבדיקה הראשונית, ולכן אני חושב שאני לא, אני כמעט לא רואה

מקרה כזה, אבל כמו שאמרתי, כל מקרה לגופו.

ברשותכם רציתי, משהו ככה בקצרה. בכל זאת חשוב להביא כמה נקודות. ראיתי שבנייר העמדה של יש דין מדברים על כך ש-63% מהתלונות שהוגשו ביחס לאירועים באיו"ש הובילו לחקירות מצ"ח. לחקירות פליליות, שזה לדעתי נתון שאני אפילו לא הייתי ער אליו. נתון גבוה. לא בדיוק תואם את הטענה שאין, שהדרך של הבדיקה שלנו היא לא אפקטיבית.

הוזכר שם האירוע של פתחי מוחמד מדמין סלים שלדעתי זו דווקא דוגמא טובה לכן חקירה אפקטיבית מהירה ועדכון, שבאותו מקרה, לפי מה שנטען, עבר כל כך הרבה זמן עד שהוא התיימש ולכן לא רצה לשתף פעולה. בכל אופן מה שעולה שם, מה שעולה שם, סתם כדוגמא. ב-17.2 הגיעה התלונה, זה פגיעה מכדור גומי, שהטענה הייתה שהוא התנגד למעצר אחיו ולכן ירו בו בכדור גומי. הייתה פנייה למצח ואלינו בבקשה לחקור וההחלטה הייתה, הפנייה הייתה כעבור, זה ב-17.2, הייתה פנייה למח"ט מנשה, מפקד חטיבת מנשה לקבל תחקיר, הכל תוך כדי עדכון ביניים ליש דין בעניין הזה. נשלחו תזכורות כעבור חודש וחודשיים למח"ט מנשה, וכשלא הגיעה התייחסות, הפנייה הראשונה הייתה ב-30.3. כשלא הגיעה התייחסות, אחרי שתי תזכורות, ב-16.7 נשלחה הוראת חקירה של פתיחה, פתיחת חקירת מצ"ח משום שכעבור שלושה חודשיים לא הייתה התייחסות מהיחידה ואז פתחנו חקירת מצ"ח. לא מקבלים תשובה, פותחים חקירת מצ"ח.

זה היה ב-16.7, כשאני מזכיר שהתלונה היא מה-17.2. בעקבות זה, ב-9.8 הייתה פניה למתלונן שאכן סרב להעיר. דרך אגב הטעם של הסירוב, וזה קיבלנו את התסקיר מארגון יש דין, היה, לא רק התחושה שהחקירה אינה אפקטיבית כי עברה חצי שנה אלא גם חשש מהתנכלות כוחות הביטחון לו ולמשפחתי למסור עדים. ז"א היו שני טעמים לזה, שאת הטעם השני לדעתי לא נאמר, אבל יש לנו זיכרון דברים בתוך תיק החקירה בעניין הזה, שזו דוגמא די טובה.

למרות הכל, הייתה חקירה שהושלמה והסתבר שהיה שם מרדף אחרי

פלשתינים שיידו אבנים. נכנס כוח צבאי לאחד הבתים, ניסו לעצור את מי שיידה אבנים, הייתה התנגדות למעצר. הכו את המ"פ, מכה למ"פ וניסיון לחטוף את הנשק של הגשש, שלמרבה המזל הוא לא נשק חי אלא נשק עם גומי ולכן הוא ירה בו כדור גומי ביד. ז"א זה מה שיצא מהחקירה. הוא פונה באמבולנס של הסהר האדום לבית חולים מקומי. ב-20.12 הופצה חוות הדעת. אז אני חושב שזו דוגמא לא מדויקת בלשון המעטה.

עוד כמה דוגמאות שחשוב לי להביא אותן, דוגמאות של הודעות רבות שלא מבשילות לכדי חקירת מצ"ח. שתי דוגמאות מדו"ח גולדסטון. תקיפת בארות נימר. טענה על תקיפה מכוונת של בורות מים על מנת לפגוע באזרחים פלשתינים. אנחנו בתחקיר מקיף גילינו, בתחקיר מבצעי כמובן, שמדובר בבורות שנמצאים בתוך בסיס סגור בחומה של הכוח המבצע של החמאס, כולל מתקני אימונים כולל מחסני נשק שהיו שם. אף אחד לא יודע שיש שם, דרך אגב, באר מים. היא הייתה מוסתרת. גם אף אזרח לא יכול היה להגיע אליהם כי רק אנשי חמאס יכלו להגיע לשם.

ארס בית אבו אסקר, תקיפה, טענה על תקיפה של בית אזרחי, בית מגורים. מדובר במחסן נשק שהיה בתוך בית. מטרה צבאית לגיטימית. זה מוזכר גם באחד הדו"חות כדוגמא טובה.

יש תלונות שאנחנו מקבלים, שמופיעות כהודעות. אנחנו מקבלים גם עדכונים עליהן, של אירועי פרות. שמתלונן שפרות שלו נכנסו לתוך בסיס של צה"ל ונעלמו, אנחנו לא פותחים חקירה. שריפה באדמה של פלשתיני שהוא מעלה השערה שאולי כוח של צה"ל החליט לשרוף את האדמה שלו. אז אין טעם לפתוח חקירה. לגבי, יש טענות שקריות גם, לא אחת, מוכחות. תלונה על מותו של וויאי בדיק בכפר אדיף(?) קבלה של תלונה של ארגון בצלם, חקירת מצ"ח. על פי התלונה, הוא נורה כשהוא עבד כפועל בניין על גג של בית. היו לו דליי חול, לטענת המשפחה. ברגע שיש טענת כזאת נפתחה חקירת מצ"ח. בחקירת מצ"ח עלה שהוא עמד להשליך לבנה מגג מבנה על חייל שעמד מתחתיו, בנסיבות שסיכנו בצורה מיידית וודאית את חיי החייל.

למה אני מזכיר את התיק הזה? כי יש לנו לא מעט תיקים כאלה, מפני שהתיק הזה גם הגיע לבימ"ש. ביהמ"ש המחוזי בירושלים ששם שמעו את העדים, את המפקד, את המפקדים ואת המשפחה, שמעו את כולם וקביעה של ביהמ"ש הייתה, "עדות החיילים מהימנה עלי, המנוח הופיע בפתאומיות במפלס העליון כשהוא אוחז באבן גדולה ומניפה במטרה להשליכה על חיילים. אסף הקדימו בשבריר שנייה וירה בו על מנת להגן על חייו".

דוגמא נוספת, מותו של עבד אל וואחש במחסום בית לחם. נטען שהוא נהרג בזמן ירי, בזמן שהוא עמד במחסום בדרך לעבודה בירושלים. מה שעלה באופן ברור, מבירור שערך המט"ק(?) מול הרשות הפלשתינית שהוא נרצח במהלך ריב חמולות שהתרחש בסמוך לקבר רחל. וזה כמובן מגיע כתלונה. ירי ללא הצדקה, תלונה של הועד הציבורי נגד עינויים. ירי ללא הצדקה בפלשתיני שנפצע ליד גבול עזה. מה שנערך שם בירור עם שב"ד ופרקליטות מחוז דרום אזרחי ואז הסתבר שיש נגדו כתב אישום חמור ממנו עולה שהוא איש ג'יהאד אסלמי, שבמהלך האירוע הוא היה עם מטען שנועד להתפוצץ על גיפ של צה"ל ואז פתח כוח צה"ל באש לעברו ופצע אותו.

דוגמאות שונות. זה פרשנות שגויה של הסיטואציה. שאנשים בעיקר, זה קורה בעיקר בעזה. אנשים תחת אש. אירועי לחימה. תלונות של חלוויה ועיגמי, טענות שהם השתמשו בהם כ-human shielding הובילו אותם לפני הכוחות. בחקירה שנגבו בה עדויות של שלושה פלשתינים ושל 23 חיילים ומפקדים, עלה בבירור שהם נעצרו והם הובלו במרכז הכוח. הסיבה שהם היו במרכז הכוח ולא לפניו, זה גם כדי להגן עליהם אבל גם כדי למנוע את הבריחה שלהם. לא סביר לשים אותם בראש הכוח.

דוגמא של תלונה ידועה, מתקן שיח אגילין(?) בעזה. גם אירוע של עופרת יצוקה. נטען שצה"ל בכוונה פגע במתקן טיהור שפכים כדי להציף את השדות הפלשתינים כדי שלא יהיה להם מה לאכול. מעבר לזה לא קרה, אז מה שיותר חשוב זה שמסתבר שהפגיעה הזאת שיבשה את ההתקדמות של הכוחות של צה"ל כי ההצפה בשפכים של השטח שבו צה"ל היה אמור

להתקדם מבצעית, עכבה למעשה את הכוחות שלנו וזה ככל הנראה נעשה ע"י החמאס כדי לעצור אותנו.

דבר נוסף שחשוב להדגיש. מהנתונים שבדקנו, יש את דו"ח מבקר המדינה על מערכת אכיפת החוק האזרחי. מזכירים את זה שרק שישה או 6.5% מגיעים לכתבי אישום מהאירועים המבצעיים, אז מעבר לזה שהנתונים זה סיפור רע בפני עצמו, אני חושב שכל הדרך הזאת היא דרך פסולה. יש לי הרבה תלונות עליה, שסופרים, אני בסוף יש לי ראיות או אין לי ראיות. אני לא יודע לעבוד אחרת. חשד סביר פותחים חקירה. סיכוי סביר להרשעה אני מגיש כתב אישום. וכאן צריך להבין גם את מה שאני אגיד אולי עכשיו. סיכוי סביר להרשעה זה אומר שזה יכול להסתיים גם בזיכוי וזה בסדר גמור, זה לא אסון שאישומים נגמרים בזיכוי, אני הייתי מודאג הם לא היו תיקים נגמרים בזיכוי, וזה התוצאה ד"א בעיקר בתיקי מוות שמביאים אותה כדוגמא, כי התיקים האלה מאוד מסובכים ואכן, חלק מהתיקים נגמרים בזיכוי. כי אני לא הולך על 100% סיכוי להרשעה כשאני מגיש כתב אישום.

דרך אגב, דווקא בתיקי מוות יש נתונים די טובים. בכל אופן, סתם לשם ההשוואה, אז אם נבדוק את דו"ח מבקר המדינה אבל אני לא רוצה יותר מדי להסתמך עליו, אבל לגבי המערכת האזרחית, אז נראה שהמשטרה שלחה לפרקליטויות המחוזיות 192,000 תיקי חקירות, מתוכם נפתחו 142,000 תיקי פרקליטות פליליים וב-17,000 מהם הוגש בסופו של יום כתב אישום שזה 8.85% מהתיקים הגיעו לכתב אישום במערכת האזרחית, שזה תיקים שבמרביתם לפחות הם קצת פחות מסובכים מאשר התיקים שאנחנו עוסקים בהם במערכת המבצעית.

פרופ' מיגל דויטש: שאלה לגבי המומחיות של חוקרי מצ"ח. היו שהעלו טענות לגבי הסוגיה הזאת, לגבי רמת המומחיות שלהם, בטיפול בנושאים האלה, באיסוף ראיות במקום האירוע וכיו"ב. האם אדוני מרוצה מהרמה? האם יש דברים שצריך לשפר? האם יש מעקב ואיך,

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: כן. קודם כל כמובן שמתמש, יש את זה גם מפקד מצ"ח,

אני כל הזמן, אנחנו כל הזמן מנסים להשתפר. דרך אגב זה נכון לכל הדברים. אני לא חושב שהמצב מושלם, שאם מישוהו הבין ממני שהכל מושלם אז אני לא חושב כך. אני חושב שהמצב הוא בסך הכל, גם אני חושב שהוא סביר יחסית למה שקורה במערכות אחרות. גם יש המון המון מאמצים, הרבה מאוד מאמצים של שיפור מתמיד בהכשרות. אני לא מביא עכשיו את כל הנתונים, אבל יש נתונים, יש הכשרות. מאז... פרקליטות מבצעית המצב השתפר, למרות שאני יודע שיש כאלה שטוענים שלא, הוא משתפר בהחלט. הליווי הצמוד, העברת הכשרות בבי"ס למשפט צבאי. לימוד של איך לחקור אירועים מבצעיים. הקמת צח"מים כדי להתמקד באירועים, אז כל הדברים האלה מביאים לשיפור מתמיד ואני חושב שהמצב הוא בסך הכל כן די טוב, למרות כל הטענות שאני שומע, וכן מגיעים בסופו של יום לתת עובדות. חלק מהתיקים נסגרים, חלק באים לכתב אישום, אבל ברוב המקרים אנחנו יודעים מה קרה בסופו של יום. גם אם זה לוקח זמן. רוב התיקים, לא נסגרים בעילה, ז"א או במצב, ד"א שיהיה ברור, גם את הטענה הזאת אני ראיתי, - אנחנו לא סוגרים תיקים בעילה של אין אינטרס ציבורי. אני לא חושב שיש תיק של טענה נורמטיבית נגד התנהגות לא ראויה של חייל צה"ל במצ"ח שיכול להיסגר בסיבה שאין עניין ציבורי. אין דברים כאלה. התיקים נסגרים אם אין מספיק ראיות.

עכשיו, באין מספיק ראיות, יש מקרים שלא הצלחנו להגיע למרות מאמצים גדולים, ויש תיקים כאלה, אבל בסך הכל בחלק ניכר מהתיקים, אנחנו מגיעים לתשובות עובדתיות של מה שקרה, וברוב המקרים באמת או בחלק נכבד מהמקרים, התשובות מניחות את הדעת. ז"א זה או מניחות את הדעת או שאני לא מגיע למצב שיש לי ראיות ברמה של סיכוי סביר להרשעה. אבל זה לא נסגר כי אני לא מצאתי, אבל גם כאלה שלא מצאתי יש.

בסך הכל המצב הוא סביר לדעתי, הוא במגמת שיפור ואני חושב שתמיד יש לאן לשאוף ולהשתפר.

אני מיד מגיע דווקא לדוגמאות שקשורות לזה אולי. סתם לדוגמא של מספר

רב של נחקרים. התיק של חאג'ה וג'וחה, זה אחד מהתיקים של עופרת יצוקה, תקיפת בתים וירי. טענות של ירי לעבר נושא דגלים לבנים. התיק הזה הוא על סף סיום. יש שם 140 עדויות שנגבו ממתלוננים. חיילים מפקדים ומומחים. 140 אנשים גבו עדויות. זו הייתה עילה לביקורות אחרות שהופנו אלי, אבל אין מה לעשות. יש טענה שירו במישהו עם דגל לבן, אני אעשה הכל כדי להגיע לבירור האמת, בתקווה שזה לא קרה. אם זה קרה, אז תהיה העמדה לדין ויש מקרה של העמדה לדין, על עבירה של הריגה, יש מקרה אחד כזה מעזה.

הקושי בהבנת אירוע דומה נוסף, תיק חאלד עבד ראבו, אחד התיקים. יש שני תיקים שקשורים אליו. גם טענה דומה. 10 עדים פלשתינים ו-32 חיילים ומפקדים נגבו עדויות.

קושי באיתור עדי ראיה פלשתינים ושכנוע לשתף פעולה. אז הבאתי את הדוגמא שאני חושב שהיא דוגמא טובה הפוכה, של עניין של סאלים, אבל עוד דוגמא אחד ידועה מוזכרת בדו"ח גולדסטון, מישהו שמוזכר בשם AD3, הצלחנו להגיע אליו, הוא לא מוכן להגיד. דוגמא הפוכה שאני לא אגיד את השם שלו אבל אחד האירועים גם הידועים, שפה כן ממש התיק פוצח עד רמה של מי שירה את הפגש. משפחת עדאין, טענה על ירי פלשט בעזה שגרמה למותם של 6 פלשתינים שהיו באוהל אבלים. הגיעו עד מי שלחץ על ההדק וירה את הפגז. זה אחד העדים הפלשתינים אמר ואישר את מהשטענו כל החיילים שהיו בטנק, שדובר בירי לעבר חוליית משגרי גראד שאי אפשר היה לפגוע בהם בדרך אחרת אלא רק בירי פלשט. השטח היה פתוח, הם לא ראו אוהלים, לא ראו שום דבר דומה לזה. בדיעבד, כנראה גם הרגו את החוליה אבל גם, החיצים, פלשט זה חימוש של חיצים שאנחנו ממעטים מאוד להשתמש בו בשטח בנוי, החיצים עפו ופגעו כנראה גם באוהלים שלא ראו אותם, ובתוך האוהלים היו אזרחים ויש פגיעה אגבית, אבל הגענו עד לחייל, 18 פלשתינים גבינו עדויות. 5 קצינים וחיילים, מהנדס תחמושת. אם הזכרתי קודם את ארגון בצלם, שום סיכוי להגיע לעדים האלה בלי למעשה

סיוע של ארגוני זכויות אדם. אבל לפחות אנחנו יודעים מה קרה. אנחנו יודעים מה קרה ועד כזה, אם אני חושף את השם שלו, הוא לא יחיה. יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: אני מתרשם שאנחנו מיצינו את הנושא של החקירות. האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: אוקיי. יש לי עוד כמה דוגמאות אבל אני אעצור כאן.

Mr. Watkin: Just one, I just had one quick question just for clarification. In that scenario where the, flechette incident, was there an operational investigation first, or did you go directly to a criminal investigation? Because the allegation presumably would have been civilians were killed and they were uninvolved civilians. I just, how, do you recall how that unfolded?

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: אני צריך להיזכר. נדמה לי שבמקרה הזה, קודם כל אני לא בטוח אם התחלתי ישר חקירת מצ"ח או שביקשתי תחקיר ולא קיבלתי. ביקשתי ולא קיבלתי.

דובר: ... היה חסר.

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר: אוקיי, הם מזכירים לי אז אני סומך עליהם. ביקשתי תחקיר ולא קיבלתי, או לא קיבלתי מידע מספיק ולכן פתחתי חקירת מצ"ח, כי אני לא ידעתי שום דבר על חוליית הגראד. לא ידעתי עליה, אלא מה שנשאר לי פתוח זה 6 אזרחים שנפגעים מיירי של פלשט, כשירי של פלשט בשטח בנוי זה דבר מאוד מאוד חריג. זה נראה לי מאוד בעייתי ומאוד חריג ואני יודע שאנחנו לא עושים את זה בעיקרון. צריך סיבה מאוד טובה לעשות את זה, ורק בחקירת מצ"ח, זה אפרופו הייחוד של החוקרים, הם הצליחו להגיע עד החייל שלחץ על ההדק בתוך הטנק והוא הסביר לנו מה קרה וזה אומת ע"י עדות של פלשתינים שאם אני, ז"א אם בדרך כלשהי השם שלו ייוודע, אז אני מניח שתהיה לו בעיה, וזה לא פשוט.

אני מיד מסיים. אני חושב שחשוב להזכיר, מעבר לדברים שאמרתי, כמובן את הדברים החדשים שזה דו"ח דייויס שאני מניח שהועדה מכירה אז אני

לא מתכוון להרחיב, אבל מעבר, יש גם ביקורות אבל אני לא אתעלם מזה כמובן, אבל מעבר לזה, אני חושב שבהחלט, הדו"ח בגדול מקבל את זה שמדינת ישראל מסוגלת ויודעת לחקור את עצמה. המנגנונים שלה עומדים בסטנדרטים הבין לאומיים וגם ברור להם שהשקענו מאמצים, משאבים ניכרים לחקור תלונות שהוגשו בדבר הפרות חוק במהלך עופרת יצוקה. צריך להבין שגם דו"ח דייוויס וגם דו"ח תומשוט זה פרדיגמות שונות. ז"א זה תפיסות עולם שונות. אני לא ארחיב על זה, אבל יש איזה מאבק שניטש בכל העולם המשפטי, סוג של מלחמת עולם בכל, בעולם, אני מניח שזה בעיקר באירופה, אבל ממש לא רק. זה נמצא גם באקדמיה ונמצא בהרבה מאוד מקומות. אנחנו מכירים את זה היטב. על מה צריך לעשות, ואני חושב שמאוד חשוב, בסופו של יום לראות, וזה התפקיד שלי, לראות איך אנחנו מקפידים על שלטון החוק, אבל גם מביאים למצב שאנחנו לא כובלים יותר מדי את ידיו של הצבא, או בכלל של הצבאות המערביים שנמצאים בסיטואציה לא פשוטה של מלחמה אסימטרית בסביבה אורבאנית מול ארגוני טרור. אנחנו צריכים לעזור לצבא לנצח בסופו של יום ולא לשכוח את זה. אבל לנצח בתוך מסגרת החוק, וזה אפשרי, אבל לא לכבול את הדברים יותר מדי, כי חלק מהאינטרסים הם למעשה להביא לסופו של יום, אני לא חושב שזה בא מהמקומות, אנשים שדיברו פה, זה לא הם, אבל יש אינטרסים לא פשוטים. זה חלק מהמערכה למעשה שמתנהלת נגד ישראל. ואם אני אגיד אמירה כוללנית, אז שמעתי את זה. אז בא נגיד שאם החמאס היה לו מספיק אוגדות שריון כדי לכבוש את מדינת ישראל, אז כנראה שלא היינו במערכה המשפטית, היינו גומרים את זה במערכה הצבאית. אבל בגלל שהוא לא יכול לעשות את זה, אז הוא מחפש חזיתות אחרות איך לפגוע בנו וזו חזית. החזית המשפטית היא בהחלט חזית. זה לא צריך לגרום לנו לזוז כמלוא... ממה שאנחנו מאמינים בו, שזה fighting within the law ז"א להילחם בתוך מסגרת החוק, שזה התפקיד שלי וצריך לבצע את זה כמו שצריך.

אני לא ארחיב גם על מאמר הדעה של השופט גולדסטון שכולם ראו, שאני חושב שבהחלט, דו"ח דייוויס והדברים שהוא ראה הביאו לשינוי לא בעמדה שלו, כמובן עד כמה שהוא שינה, אבל בכל אופן אני חושב שמה שחשוב יותר זה שדי ברור שגם באנשים שעוסקים בדיני זכויות אדם, יש היום יותר תובנה שמדינת ישראל היא מדינת חוק ואנחנו פועלים כן בתוך המסגרת הזאת והמנגנונים שלנו כן מנסים להגיע לבדיקה של הדברים.

בצד הדברים האלה, כמובן מועצת זכויות האדם בשלה, וגם אחרי דו"ח דייוויס היא די, אפשר להגיד שהיא די דחתה אותו. אז צריך להגיד את האמת. ראיתי את ההחלטה שלה, שום דבר לא השתנה. ישראל לא חוקרת, החמאס כן, החמאס והרשות הפלשתינית מצוינים, אין שום בעיה איתם. וזה לא מפתיע, ושוב, מפנים את זה במהלך כוחני רגיל, ICC (!) ולעצרת ולמועצת הביטחון בסגנון שאנחנו מכירים, לצערי לא אחת. שום דבר לא משתנה, אבל מולם יהיה לי יותר קשה לשכנע.

נקודות אחרונות באמת ואני אעצור, כמובן אם יש שאלות אז אני אשמח לענות.

אני בעקבות הדו"ח הקודם של הוועדה, פניתי לרמטכ"ל ואמרתי לו שיש שישה אירועים, שלושה אירועים ועוד שלושה אירועים מצולמים שאני חושב שמן הראוי יהיה, הוועדה לא נתנה תשובה ברורה לגביהם, נכון יהיה להשלים את הבדיקה לגביהם וזה נעשה. למעשה זה בשלבים סופיים. אני כבר יכול להגיד. אני מתכוון להוציא חוות דעת ולהביא אותה כמובן גם לעדכון הוועדה ממש בימים הקרובים. למעשה אני כבר יכול להגיד שששת האירועים זה לא שישה אלא חמישה, כי אחד האירועים המצולמים הוא כנראה אחד האירועים העובדתיים שתוארו, אבל בעניין הזה אני כמובן אשלים ואעביר וככל שיהיה צורך ניתן יהיה לעדכן.

אני חושב שאני אעצור כאן. אם יש עוד,

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל: כן, אנחנו נחכה עכשיו לבירור של אדוני בקשר למקרים שנשארו בסימן שאלה.

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר : בהחלט.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל : טוב. זהו?

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר : מבחינתי כן.

יו"ר, השופט (בדימוס) יעקב טירקל : יש עוד שאלות? תודה רבה.

האלוף אביחי מנדלבליט, פצ"ר : תודה רבה לכם.

(סוף ההקלטה)